

Nagrada križanka: 20.000 din

Štev. 4
Leto 1

LJUBLJANA, 12. novembra 1953

Tudi za vaše
malčke

8 STRANI
CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROCIJ
POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN
RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

Cena 15 din

in veleblagovnici
Noma
LJUBLJANA

TA LONDONČANKA SE NE BOJI VEČ »MEGLENE SMRTI«. PREPOSTA, A UČINKOVITA MASKA JI BO POMAGA, ČE SE BO SPET SPUSTILA NA LONDON MEGLA KOT V LANSKEM DECEMBRU. TAKRAT JE BIL OKROG 4000 MRTVIH, MATERIALNA ŠKODA PA JE BILA NEPRECENLJIVA. KER JE LETOS ZELO VLAŽNO LETO, SE LONDONČANI BOJIJO PODOBNIH NEZGOD. PRED NEDAVNIM SE JE SESTALO VEČ STO LONDONSKIH ZDRAVNIKOV, KI SO V IMENU SEŠTISOČEV SVOJIH KOLEGOV POZVALI PREBIVALCE, NAJ SE ŽE ZDAJ ZAVARUJEJO, DA NE BO PREPOZNO. V LANSKI MEGLI, KI JE TRI DNI ZAVIJALA LONDON V NEPRODOREN PLAŠČ, SE JE ZADUŠILO VELIKO ŠTEVILO STAREJSIH IN SLABOTNEJSIH LJUDI. POSEBNO NEVARNO JE, ČE SE MEGLA ZLEPI S SAJAMI. — TAKRAT LAHKO REŠI CLOVEKA LE MASKA S POSEBNIM FILTRUM. V LONDONSKIH TRGOVINAH JIH ŽE NAVDUŠENO KUPUJEJO.

NASLEDNIKI Arsena Lupina, uganka za pariško policijo

Kakor trdi pariška policija, operira v Franciji zdaj neka tolpa »lopovov gentlemanov«, ki so čez dan poslovni ljudje ali zelo »fina« gospoda, ponoči pa opravljajo nevarne vlope. Po njenih podatkih je ta tolpa letos naropala bogat plen v vrednosti 500 milijonov frankov. Vendar policija meni, da bo ta vsota še znatno narasla v naslednjih tednih, ko bodo nekateri bankirji, filmski zvezdniki ali industrialci po povratku z letnega ali jesenskega dopusta našli svoje vile in stanovanja oropana. Seveda pa mnogi bogataši tatvin tudi ne prijavljajo, ker se boje odgovornosti zaradi utajenih dohodkov davčnim organom. Pariška policija trdi, da je v zadnjem času zelo na glasu tolpa, v kateri deluje šest »velemojstrov« — vlomilcev, ki se skrivajo pod krinko »dvornih gangsterjev«. Od leta 1946, ko so začeli svoje delovanje, so svojo aktivnost do danes zelo razširili. V vsej Franciji danes ni niti ene aristokratske hiše, ki je »dvorni gangsterji« še niso bili obiskali. Vse doslej pa francoska policija ni mogla prijeti še nobenega člana te tolpe, še več, v vsem času ni našla niti najmanjšega sledu ali vsaj nekoga, v katerega bi lahko upravičeno posumila, da je eden izmed članov te tolpe. »Si člani te tolpe opravljajo svoje nečedne posle v obveznih gumijastih rokavicah in tako ne puščajo nikjer niti najmanjšega sledu prstnih odtisov. Prav tako je policija presenečena, da se doslej ni še niti ena izmed ukradenih stvari pojavila v prodaji ali kako drugače v prometu. To dejstvo je pripeljalo policijo na domnevo, da gre za kolekcionarja — fanatika, ki vse stvari zadržuje zase, ali pa je to tolpa, ki ima zadosti denarja in se ji zato s prodajo ne mudi. Tudi eden izmed drugih trikov tolpe je bil za policijo veliko presenečenje. Vlomilci so namreč večkrat puščali

nedotaknjene zelo dragocene predmete, do katerih niti niso težko prišli ter so si jemali samo tiste predmete, ki so ustrezali njihovem okusu ali morda stranskemu naročilu. Vsak tolpin vlom, pravijo policisti, je bil pravo remek-delo načrta in veščine. Vlomilci so zelo dobro poznali vsak vhod, vsako ključavnico, mesto, kjer so se stvari nahajale, gibanje služinčadi itd. Očividno so imeli lokalne pomočnike in svoje obveščevalce.

Razen te tolpe »dvornih gangsterjev« je letos uspešno delovalo še šest drugih vlomilcev, ki imajo za seboj 38 večjih vlovov večmilijonske vrednosti. Samo eden izmed njih, Dante Spada, imenovan »Tarzan Riviere«, ki je pobegnil iz zapora v Monte Carlu, je »strokovno obdelal« vso Riviero in ukradel samo v hotelu v St. Tropezu zlat tresor v vrednosti 115 milijonov frankov. Nekdo, ki se krije pod krinko »novega Arsena Lupina« pa ima za seboj niz drznih vlovov in tatvin v pariški aristokratski četrti. Za seboj ni pustil niti najmanjšega sledu.

Francoska policija je prepričana, da se ti »lopovi« — gentlemani — gibajo samo v visoki francoski družbi kot poslovni ljudje ali pustolovci brez določenega poklica, prišluškujajo raznim poslovnim skrivnostim, spletkam, ustvarjajo prijateljske zveze in nato, ko pride ugoden

trenutek, udarjajo po svojih »prijateljih«. Po vsaki akciji, ko skrijejo ukradene predmete na varno mesto, običajno odhajajo na kratek »dopust« v Bruselj, London ali Zenevo in nato po povratku ponovno obiskujejo svojega »prijatelja«. Če jim ta ob koncu še zaupa, da vlomilec le ni našel tistega, kar je najdragocenejše, postane naslednje dni ponovno žrtev operacije »lopovov« — gentlemanov.

ZLAT PRAH

Na Rode Islandu so pri čiščenju neke zgradbe, v kateri je bila nekoč zlatarska delavnica, s sesalnimi aparati zbrali iz tal in zidov zlat in srebrn prah, ki je vreden okoli 40.000 dolarjev. Ta najdba bo krila vse stroške popravila te stavbe.

V Hollywoodu so lani izdelali film po humoreski Jamesa Thurberja, film z naslovom »Skrivnostno življenje Walterja Mittyja«, ki ga gledamo že tudi v Ljubljani. Kot smo pri hollywoodskih filmih že navajeni, se tudi ta film ne ravna po humoreski, zato objavljamo originalno delo Jamesa Thurberja, ki je eden izmed najbolj znanih ameriških humoristov ter eden izmed vodilnih sodelavcev ameriškega humorističnega lista »New-Yorker«. Značilnost njegovega načina pripovedovanja je hitro menjavanje pustega vsakdanjega sveta s pisanim svetom fantazije.

»Skozi gremo!« Kapitanov glas je zvenel kakor tenak led, ko se lomi. Na sebi je imel paradno uniformo, z zlatimi resami okrašena kapa pa je bila drzno poveznjena preko hladnega sivga očesa. »Ne bomo zmogli, kapitan. Dejal bi, da se pripravljata tajfun.« »Ničesar vas nisem vprašal, poročnik Berg.« je rekel kapitan. »Prizgite reflektor! Dvignite ga na 3000 metrov! Skozi pojdemo!« Cilindri so začeli tolči hitreje: ta-poketa-poketa-poketa-poketa-poketa. Kapitan je stmel v led, ki se je začel delati na zunanji strani pilotovega okna. Stopil je tja in začel vrtili vrsto kompliciranih kralj. »Vključite pomožno št. 8!« je zavpil. »Vključite pomožno št. 8!« je ponovil Berg. »Glavno št. 3 do polne zmogljivosti!« je zavpil kapitan. »Glavno št. 3 do polne zmogljivosti!« Moštvo, zaposleno z različnimi deli v ogromnem, plešočem osemmotornem mornariškem hidroplanu, se je spogledalo in zarežalo. »Stari nas bo spravil skozi.« so govorili drug drugemu. »Stari se ne boji niti samega pekla!«

»Ne tako hitro! Prehitro vozíš!« je rekla gospa Mittyjeva. »Zakaj pa vozíš tako hitro?«

»Hmmm?« je dejal Walter Mitty. Pogledal je svojo ženo, ki je sedela poleg njega, z ogorčenim začudenjem. Zazdela se mu je popolnoma neznana. Bilo je skoraj tako, kot da bi zanj zavpila kakšna povsem neznana ženska v kaki množici. »Vozil si 88 km na uro,« je rekla. »Veš, da mi ni všeč, če voziš več kot 50 na uro 88 na uro si vozil.« Walter Mitty je molče vozil dalje proti Waterburylu, medtem ko se je robenje letala SN 202, ki se pre-

bija skozi najhujši vihar v njegovi 20-letni mornariški službi, počasi izgubljalo v oddaljenih zasebnih zračnih poteh njegovih možgan. »Spet si nervozen,« je rekla gospa Mitty. »Danes je spet eden tvojih dni. Ko bi vsaj pustil, da bi te dr. Renshaw pregledal.«

Walter Mitty je ustavljal avto pred poslopjem, v katerem je posloval ženin frizer. »Ne pozabi kupiti galoš, medtem ko sem pri frizerju,« je rekla. »Saj ne rabim galoš,« je rekel Mitty. Položila je ogleдалce nazaj v torbico. »Ali se nisva domenila že vse to,« je odgovorila in stopila iz avtomobila. »Nisi več tako mlad.« Nervozno je zaganjal motor. »Zakaj ne nosiš rokavic? Ali si jih izgubil?« Walter Mitty je segel v žep in privlekel na dan par rokavic. Obledela jih je, toda ko se je ona obrnila in odšla skozi vrata, on pa pripeljal do rdeče luči, jih je takoj zopet snel. Nekaj časa se je brez cilja vozil po ulicah, nato pa je mimo bolnišnice zavil proti prostoru za parkiranje.

»To je znani bankir, milijonar Wellington McMillan,« je rekla simpatična sestra. »Da?« je dejal Walter Mitty in si počasi slačil rokavice. »Čigav pacient pa je?« »Dr. Renshaw in dr. Benbowa, toda tu sta tudi dva specialista, dr. Remington iz New Yorka in dr. Pritchard-Mitford iz Londona. Le-ta je prišel z letalom.« Odprla so se vrata, skozi katera se je videl dolg, hladen hodnik, in dr. Renshaw je stopil v sobo. Bil je očito utrujen in zaskrbljen. »Hello, Mitty,« je dejal, »pravega hudiča imam z Dr. McMillanom, známim milijonarjem in dobrim prijateljem (Nadaljevanje na 4. strani) »

ETOLL Tovarna okusa

Naj bo to liker, zobna krema ali sirup proti kašlju, vse ima svojo aromo, okus in duh. To nam je tako jasno, da si teh in podobnih predmetov sploh ne moremo predstavljati, kakšni bi bili, če okusa, duha in arome ne bi imeli. Toda le malokdo se vpraša, kje in kako nastane takšen okus. Nekeč smo vse te — bistvene — dodatke prehrambnim, farmacevtskim in kozmetičnim preparatom kratko in malo uvažali. Danes pa je temu drugače. Tudi pri nas izdelujemo aromo, esence, predmete in surovine za vse vrste parfumerije, kakor tudi nekatera zdravila, katerih osnova so eterična olja. Tovarna »Etol« (Tovarna eteričnih olj) v Celju je naš prvi proizvajalec tega blaga — in moramo reči, da je sposobna malodane založiti domače tržišče skoraj z vsem tem blagom.

Ni da bi opisoval dolgotrajne postopke za izdelavo nekaterih arom in esenc, pač pa si je vredno ogledati, kako izdelujejo nekatere teh čudežnih tekočin. Zamisljmo si na primer, da želimo napraviti češnjevi liker. Ali s, lahko predstavljamo, koliko češenj bi bilo treba, da zadostimo potrebi vseh tovarnih likerjev, ki tako nujno potrebujejo esenco za pripravo tega likerja. V tovarni »Etol« delajo to drugače: najprej analizirajo sestavino sadežev in natančno ugotovijo, kaj posamezni sadeži vsebujejo. Ko je to delo — erkrat za vselej — opravljeno, gre postopek naprej, kajti analize vseh sadežev so pokazale, da so glavne sestavine različni estri, alkoholi in organske kisline. Tukaj pa delo seveda ni končano, kajti kemiki v tovarni morajo ugotoviti še nekaj: kje in iz česa bodo pridobivali prav tiste določene alkohole in organske kisline, pa ketone in estre, ki jih potrebujejo za izgotovitev takšne esence.

Jugoslavija je producent alkohola v evropskem merilu. Pri produkciji alkohola pa ostane dosti odpadkov, med katerimi je največje patočno olje, katerega analize so pokazale, da vsebuje vse mogoče višje in srednje alkohole, iz katerih je moči v nadaljnjem

postopku, ki nikakor ni enostaven, izdelati potrebne estre, ki nadomestijo naravno aromo določenega sadja. Prvič v Jugoslaviji se je to zgodilo v »Etolu«. Ko je kemik dobil surovine iz njih izdelal sintetično — umetno — aromo, potem likerja ali bonborov ni težko napraviti, saj to zna vsaka gospodinja. Toda, sintetična aroma ni tako fino niansirana, da bi zadovoljila prav vsakega sladokusca, kajti posamezni sadeži imajo tako zelo komplicirano kemično sestavo, da je niti najboljši kemiki v najboljših laboratorijih ne morejo dokončno analizirati.

Prednost sintetiziranja arom in dišav je tudi v tem, da je postopek mnogo cenejši, saj lahko doma izdelujemo najrazličnejše arome vsega mogočega in nemogočega eksotičnega sadja in tudi fantazijske arome, ki bi jih sicer v naravi ne mogli dobiti.

Danes
75.000
IZVODOV

Po vzoru

Italijanski ministri predsedniki so vedno morali imeti nekaj na svojo slavo.

V tej številki:

Orhideje za gospo
Lucce
Enota na meji
SOS na Labradorju
Primer polkovnika Redla
Granata
DRAMA
25 DRAM

Drobna, a poučna

Platinasti jubilej bo praznoval v decembru Aga Khan, poglavar indijske sekte »Hodža Ismail«. Ko je praznoval diamantni jubilej, so mu morali podariti toliko zlatnega kamenja, kolikor sam tehtal: 120 kg. Za letos so se ustrajali, da bi ga morali odtehtati s platino in so poslali posebne odposlance v Cannes, da bi ondi pregovorili svojega verskega poglavarja, naj bo vendar nekoliko prizanesljiv, sicer ne bo proslave. Aga Khan se je dal milostno omehčati in je obljubil, da se bo tehtnice samo dotaknil, ne bo pa nanjo stopil z vso častitljivo obilnostjo. In za tega patrona se še ni našla noga, ki bi ga... nu, nekoliko privzdignila.

Orhideje ZA GOSPO LUCE

»Veleposlanik ZDA v Italiji ga. Clare Luce je jezna in to po pravici. Gospa je namreč svetovala Italijanom, naj volijo De Gasperi. Za ambasado, je to bedasta napaka, kljub vsemu pa nekaj, kar je še mogoče popraviti. Vendar je gospa šla še dlje, kajti Italijanom je sporočila, naj ne pričakujejo naklonjenosti ZDA, če se bodo obnašali tako neumno in volili tiste, ki ji niso všeč.

Ko so kominformevi kljub temu po volitvah zboleli svoje položaje, jih je Clare Luce dobila po nosu in s tem povzročila za svojo predrzost. Toda, ko so nekoliko pozneje ZDA uradno izrazile svoje upanje, da bo Adenauer zmagal v Nemčiji, se je gospa Luce čutila maščevano. Ker je Adenauer res zmagal in to neovirano, je iz tega sklepala, da je bila edina njena napaka v tem, ker ni mogla Italijanskim volivcem ponuditi dovolj mamljivo podkupnino. Čemu bi Trsta ne dali Italiji? Konec vseh koncev so Jugoslavlani požgali vse mostove in se ne morejo več zateči k Rusiji. Pella pa bi dobil veličansko podporo, če bi se lahko polastil Trsta s pomočjo diplomacije in predvsem sedaj, ko vsi vedo, da ga Italijani nikoli ne bi mogli dobiti z bojem. Če bi Pella dobil Trst, ne da bi izstrelili en sam naboj, bi bili tudi Italijanski kominformovci matirani; ortodoksna Jugoslavija bi dobila svojo lekco; Kremelj bi bil postavljen tja, kamor spada; Atlantski pakt pa bi se lahko naslonil na vdano Italijo.

To je bila sijajna zamisel; vendar je tvorec te ideje prezel, da je njen uspeh odvisen od odločilnega činitelja — od Jugoslovancev.

Namenoma smo prepisali te vrstice iz Indijskega lista »Indian Express«; ta članek pa je napisal znani britanski laburistični prvak Aneurin Bevan. Ko je Bevan to napisal, je že naprej vedel za odnevi takšnega članka, saj je povedal nekaj iz skritega ozadja pri sedanjem zapletu okrog Trsta. V osredje je stopila figura gospe Clare Booth Luce, sedanje gonilne sile v italijanskem političnem življenju.

Gospa Luce svoje dejavnosti niti ne prikriva preveč in v svoji vniemi dela nemara medvedvo uslugi washingtonski vladi. Pri zadnjih profasijskih demonstracijah v Rimu je že hotela sprejeti delegacijo demonstrantov, (ki so nemara dobro vedeli h komu se velja obrniti), pa so ji svetniki veleposlanstva to namero previdno preprečili. Vpliv Clare Luce pa je tudi tukaj, da lahko pokliče ministrskega predsednika Pello celo izma mize ministrske seje, če si je to hoče. Pred dnevi se ji je namreč to hotelo...

Ob ostrem napadu na politiko gospe Luce, ki jo je napisal Bevan, bi imel morda kdo »kritično« pripombo. Zato navajamo še en vir, ki tudi razkriva spletke okrog tržaškega vprašanja. Ta vir je ameriški časopis »Reporter«, ki je namenjen predvsem ameriškim diplomatskim krogom. Pred dnevi je »Reporter« končal svoj članek »Nesposobnost ameriške diplomacije« z naslednjimi besedami:

»Najbolj žalostno je, ker tržaška nezgoda in afeta s Sing Man Rijem v glavnem izvirata iz dobrih namenov, ki pa so, žal, povezani z nesposobnostjo. Do tega pride zlasti tedaj, ko postavljajo diplomate na visoke položaje v inozemstvu zaradi vrtilin, ki so jih pokazali ob predvolilni kampanji. Med najbolj briljantni ljudmi te kategorije prepozostvo našimto in eleganco z malo razuma, na dobro voljo z malo sposobnosti za ocenjevanje in naposled na neobzdrano težnjo, da je treba napraviti nekaj dobrega na napačen način in ob nepravem času.

Najbrž ne more nihče zanikati dobrih namenov gospe Clare Booth Luce, na katero odpade znaten del odgovornosti za sedanjí tržaški zaplet. Prav tako nihče ne more zanikati, da je ta ugledna gospa napravila veliko uslugo predsedniku stranki za predvolilne kampanje. Morda pa se danes predsednik Eisenhower sprašuje, ali je bilo pametno, da jo je imenoval za ambasadorja, namesto da ji je tedaj za zahvalo poslal — orhideje.

„Moderni Leonid“ v Berlinu

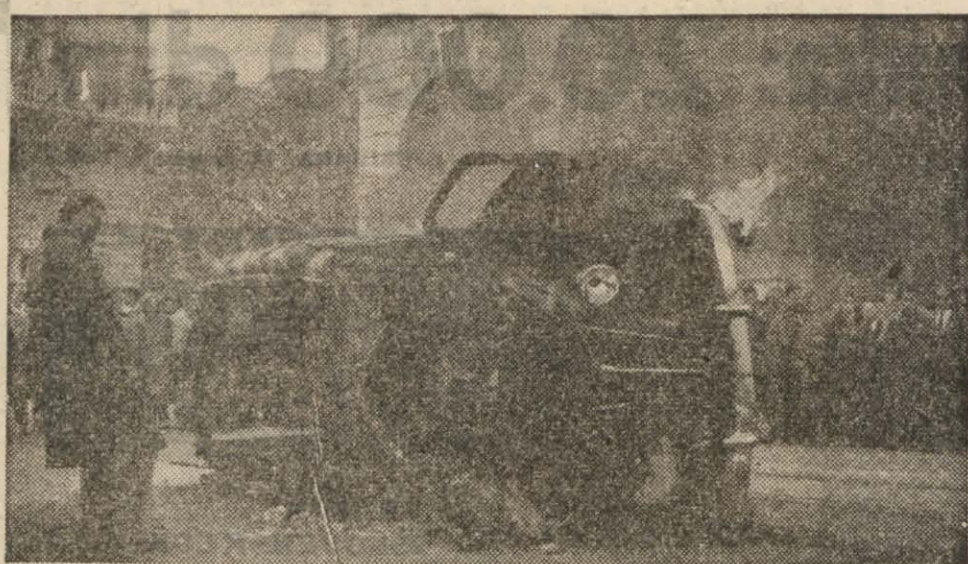
Bivši poveljnik Hitlerjevih čet pred Staligradom feldmaršal von Paulus se je iz Sovjetske zveze, kjer je bil doslej, vrnil v Nemčijo. Toda Paulus je ostal raje v Vzhodni Nemčiji, kot bi se vrnil na svoj dom, ki je v Zahodni Nemčiji. Zato je berlinski list »Der Abend« vprašal maršala, ali se mar boji, da bo Belgija zahtevala njegovo ekstradiicijo, ker je Paulusa že pred leti prijavila kot vojnega zločinca.

Človek, ki ga je Góbbels pred časom proslavljaj kot »moderna Leonida«, je bil morda slab vojskovodja, toda zato pa dober izvrševalec ukazov. Morda bo zdaj od novega gospodarja, Vilhelma Picka, dobil ukaz, naj postane poveljnik vzhodnonemške policije?

Nenavadni dokaz

V sovjetski coni Nemčije je bilo ustanovljenih v zadnjem času že nekaj glasil kominformovskih organizacij, ki jih je moral podpirati vodstvo kominformovske Enotne socialistične stranke, ker niso imele dovolj naročnikov. Sedaj je osrednji odbor Enotne socialistične stranke nepovedal, da prenehajo 1. decembra izhajati »Deutschlands Stimme« (Glas Nemčije), osrednje glasilo Nacionalne fronte, potem glasilo tako imenovanega Kulturbunda »Sonntag« ter glasilo Društva za nemško-sovjetsko prijateljstvo »Friedenspost« (Glasnik miru).

Ko je bila objavljena ustavitve teh listov, je bilo rečeno, da izhajanje teh glasil ni več potrebno zaradi politične utrditve v sovjetski coni Nemčije.

Se enkrat je skušala Italijanska vlada s fašističnimi demonstracijami v Trstu izsiliti na Zahodu odločitev v svoj prid, ker ji je leta 1952 prav na ta način uspelo dobiti v angloameriški vojaški upravi 21 mest za svoje rimske funkcionarje. Pred in po irendentistični svečanosti v Sredipolju (kjer vsako leto 4. novembra ob komemoraciji za padlimi vojaki »v vseh vojnah« pošilja v svet svoje imperialistične zahteve), je poslala Italijanska vlada v Trst svoje emisarje, ki so imeli točna navodila za povzročitev izgrediv. Tri dni so trajali nemiri v Trstu. Med demonstranti je bilo 6 mrtvih, od civilne policije pa menda 4 (uradno pa iz skritih vzrokov nihče). Požgali so pohištvo in arhive »Fronte za neodvisnost«, več policijskih avtomobilov in opustošili dva hotela, v katerih stanujejo Angleži in Američani. Okrog 100 ljudi je bilo ranjenih. Pa vendar pri demonstracijah ni sodelovalo niti 1000 ljudi. Italijanska uradna agencija ANSA jih je naštel 2000, general Winterton 20.000 in ameriški radio 50.000. Zakaj?

Trst ima izredno močno policijo, v kateri je okrog 5000 policajev. Poleg tega ima vojaška uprava na razpolago še 10.000 angleških in ameriških vojakov. In vsa ta policijska in vojaška sila naj bi ne mogla ukrotiti okrog 300 italijanskih fašistov, v glavnem študentov, ki so iz proslave v Sredipolju prišli razgrajati v Trst. Tega ne more verjeti nihče, kakor tudi ni mogoče verjeti, da peščice demonstrantov ni bilo mogoče ukrotiti drugače kot s streljanjem. Policija ni reagirala takoj tako, kakor bi bilo potrebno in razumljivo, temveč je čakala, da so demonstranti pričeli metati kamenje nanjo, da so metali bombe in streljali z revolverji. Tedaj je streljala tudi policija in padle so žrtve, ki so bile potrebne organizatorjem neredov in morda še komu. Šele tedaj so storili to, kar bi morali že prvi dan: naredili so preiskavo na sedežu lokalne sekcije neofašističnega gibanja in aretirali nekaj fašistov.

Dejstvo pa, da je general Winterton skušal opravičiti nerazumljivo za držanje policije s tem, da je potvrdil število demonstrantov in, da v svojem uradnem poročilu ni navedel žrtv na strani policije, meče čudno luč tudi na angloameriško vojaško upravo in vladi, ki stoji za njo. So morda tudi za sedanje tržaške izgrede že vnaprej vedeli v Washingtonu in Londonu, tako kakor so vedeli za premik Italijanskih čet v avgustu na jugoslovansko mejo? So tudi oni potrebovali argumente tako kot Italijanska vlada?

Ali je Indija v sredi?

Odkritje Indije je naslov knjige, ki jo je pred leti spisal Pandit Nehru, sedanjí predsednik indijske vlade. Ne Indije kot so si jo predstavljali prvi »moderni« turisti, ki so mislili, da so v Indiji odkrili deželo svojih sanj in hrepenenj. Ne, takšne Indije ne opisuje največji živeči indijski državnik in filozof. Njegova Indija je brez pravično bogatih princev, brez orientalskega dekorja, bengalskih tigrov, prirodnih katastrof, diluvialnih naličkov, ki spremene najbolj suho pokrajino v eno samo morje. V njej tudi ni besede o Koreji, saj je bila pisana še pred korejsko vojno, niti o delitvi Indije

Tudi Bela Kun — Izdajalec

Ime Bele Kuna, ki je bil leta 1919 ustanovitelj in šef madžarske komunke, je zdaj po dolgi letih imenovano prvič v listu »Szabad Ifjusag« (Svobodna mladina), ki izhaja v Budimpešti. Ta list piše: »Bela Kun je bil izdajalec, ker je zavračal navste iz Moskve ter sklenil sporazum s socialnimi demokrati, kar je preprečilo, da ni bila izvedena agrarna reforma.

Bela Kun se je, kakor znano, moral iz Madžarske umakniti belemu terorju ter je potem več let imel važno vlogo pri vodstvu Kominterne. Med veliko čistko leta 1937 pa je izgubil. Po drugi svetovni vojni ni hotel moskovski zaupnik Rakosi odgovoriti na nobeno vprašanje o usodi Bele Kuna. Njegovo ime so kratkotalo črtali iz zgodovine Madžarske in tudi iz zgodovine nekdanje Kominterne.

Rezervist D. S. nam je postal dopis o življenju in dejavnosti naših vojaških enot ob tržaško-italijanski meji. Ker je precej naših fantov in mož pod orožjem, bo ta dopis zanimal mnoge njihove svojce, pa tudi vsa slovensko in jugoslovansko javnost.

Za hip ali kaj se je patrulja stisnila ob samotni hiši, kajti veter je začel neusmiljeno briti, kaj veter, prava kraška burja, taka da se lahko nasloniš nanjo in te obdrži pokonci.

Ta bo pa menda razglašala oblake — je menil eden od trojce, zavite v plašče in šotorska krila.

Ze nekaj dni je brez prestanka deževalo. Zlepa ni bolj neprijetne stvari za vojaka kot je dež. Mráz in vse drugo laže prenese, vlaga pa leze vanj, kaplje ga tolčejo in najbolj neprijetne misli ga takrat obletavajo. Zato se je tudi patrulja ob samotni hiši razveselila burje.

Mračilo se je že in v hiši so prižgali luč. Domači nemara še vedeli niso, da so si trije vojaki poiskali zavetja ob njihovih zidovih. Prav gotovo niso vedeli, kajti dobri kot so tukaj ljudje, bi jih povabili v hišo in jim postregli. Navsezadnje je prav tako, da ne vedo zanje, kajti podoficir, ki vodi patruljo, bi moral odkloniti vabilo zaradi službe, ki jo opravlja. To pa ni enostavno in obojini bi bilo žal, vojakom in domačinom.

Pojdimo, je odločil vodnik. Res je prenehalo deževati. Težki oblaki so se podili po nebu, burja jih je ločila in jih trgala, tako da se je pod njimi pokazala sinjina. Dan se je na račun tega ne-

ENOTA OB MEJI

količ podaljšal in patrulja je še pred trdo nočjo obležala dve izvidniški točki in karavlo ob meji. Nikjer ni bilo nič novega.

Nekaj po šesti se je patrulja javila kapetanu Rebecu.

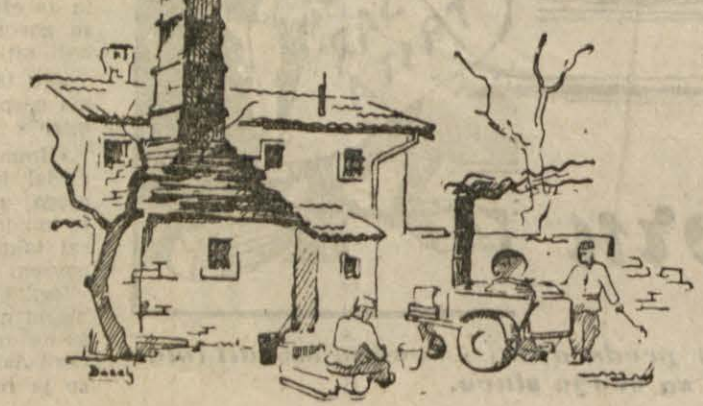
Enota se je nastanila v malem naselju državnega posestva. Od njih je le za streljaj do zvonika slovenske vasi, ki jo krivična meja loči od domovine. Z bližnjega griča in opazovalnic, ki si jih je enota uredila, se dobro vidijo enota uredila, se dobro vidi pristanišče. Pod noč, ko se umiri, se sliši celo truščestnega prometa v Trstu in nebo zažari od mestne razsvetljave.

Tukaj še posebno občutiš težino tržaškega vprašanja, neutemeljenost italijanskega pohlepa in krivico zahodne odločitve. Kakor daleč sega oko, povsod je enak svet, hi-

še so si podobne in ljudje ne morejo biti drugačni onkraj tiste črte, ki so jo narisali mešetarji na zemljevidu, od ljudi, ki so tukaj — Slovenci do dna duše in navezani na Trst z vsemi nitmi svojega življenja.

Tudi kapetan Rebec je tukajšnji rojak, doma neke med Krasom in Vipavsko dolino. Pod fašizmom je moral v italijansko vojsko, med vojno je pobegnil na Zahod in se javil v partizane. Postal je oficir. V tej enoti je šele malo časa, ob tržaški pravdi je prišel sem. Prej je bil na Stajerskem. Moral bi na operacijo in vse papirje je že imel v rokah, da gre v bolnišnico. Hkrati ko so mu to zadevo uredili zdravniki, je prišel premetstiveni nalog za enoto, ki je šla proti meji. Rebec bi se lahko odločil za bolnišnico, pa se ni, kajti šlo je za Trst. Zdaj je tukaj in fantje ga imajo radi.

Ko je odslavljal patruljo, se je kapetan Rebec lotil drugih dolžnosti. Spanja je vse te dni le malo, treba je ujeti

TEDENSKI PREGLED

LONDON, 5. nov. — Zunanji minister Eden je pred Spodnjo zbornico govoril o britanski zunanji politiki.

RIM, 6. nov. — Italijanska vlada je organizirala protibritanske in protiameriške demonstracije, zaradi česar sta britanski in ameriški veleposlanik opozorila Italijansko vlado na posledice takšnega delovanja.

BEOGRAD, 6. nov. — Državni sekretar Koča Popović je opozoril britansko in ameriško veleposlanstvo na zadnje dogodke v Trstu in na fašistično-teroristični značaj Italijanske politike.

KAIRO, 6. nov. — V Sudanu so se začele prve parlamentarne volitve. BEOGRAD, 7. nov. — Podpisan je bil sporazum o ustanovitvi stalnega sekretariata držav-podpisnic balkanskih pogodb.

BEOGRAD, 8. nov. — V jugoslovansko glavno mesto je prispel novi ameriški veleposlanik g. James Riddleberger.

TEHERAN, 8. nov. — Pred vojaškim sodiščem se je začela obravnava proti bivšemu ministrskemu predsedniku dr. Mosadiku.

DUNAJ, 9. nov. — Jugoslovanska vladna delegacija na čelu s Kočo Popovićem je prispela na Dunaj, kjer bo imela razgovore z avstrijsko vlado.

WASHINGTON, 9. nov. — Četrtega decembra se bodo na Bermudih sestali predsedniki vlad in zunanji ministri treh zahodnih velesil.

BEOGRAD, 10. nov. — V generalnem štabu JLA so se začeli razgovori o vojaškem sodelovanju med Jugoslavijo, Turčijo in Grčijo.

BEOGRAD, 10. nov. — Jugoslovanska vlada je protestirala v Rimu zaradi poskusa uveljavljanja gospodarske vojne proti naši državi.

Palača na kamelah

Kralj Saudove Arabije je pred nekaj dnevi umrl, prestolonaslednik Saud pa je že zdaj, ko je šele začel prevzemati vladarsko oblast, vzbudil pozornost tudi tujega tiska, ker je dal neki britanski tiskarji celo za orientalske despote nenavadno naročilo.

Britanska tiskarna izdeluje za njega sistem montažnih hiš palač, katere dele bodo prenašale kamele, kadar bo prestolonaslednik potoval po državi. Posamezne dele palače bodo natovarili kamelam in ko se bo karavana ustavila, bodo lahko palačo prestolonaslednika sestavili že v eni uri. Svojo prenosljivo palačo bo prestolonaslednik preizkusil najprej na velikih lovskih izletih.

Belgijski Kongo

Belgijski Kongo, ki je bil do začetka druge svetovne vojne še skoraj nepoznana dežela za povprečnega človeka, je danes v središču svetovnega zanimanja. Vzrok temu so izredna rudna bogastva, predvsem pa uranova ruda, prva za atomsko bombo.

Kongo je postal belgijska kolonija l. 1885; odkril pa ga je Henry M. Stanley. Njegova površina znaša 2.240.000 km² in je 77-krat večja od površine Belgije — njegovega gospodarja. Zavzema skoraj večino Kongovega porečja in sega prav do izvirov Nila. Ima okoli 16 milijonov prebivalcev (6,5 na km²).

Kot po vseh kolonijah je tudi v belgijskem Kongu zelo vidna velika razredna

kako urico. Kakor s kapetanom Rebecem, je z ostalimi oficirji in tudi z vojaki, ki se menjavajo na stražarskih mestih, v patruljah in pri drugih opravilih. Gre za Trst in žrtve niso nikoli prevelike.

— Da je dežja ne bi bilo preveč, si želijo. In zdaj je ponehal, pa so hvalični življajoči burji, ki sicer prinaša mraz, toda blato suši in neprijetno vlago odganja.

Kuhinja je že razdelila večerini obrok, zadnji so si vzeli trije vojaki, ki so prišli s patrulje. Vojaki čepe blizu ognja ob krivenčastih slivah, ki jih je jesen ogulila. Drugi so končali in se odpravljajo k ponočiščem. Tam se menijo o doživljih tukaj in doma, dokler jih spanec ne premaga.

Seveda, doživlja so že marsikaj, odkar so tu in je zato njihovo pripovedovanje zanimivo. Nekateri so prvič videli morje, le od daleč sicer, pa je vendar morje tisto, kar migota tam spodaj. In se menijo, kako bi se hitro znašli v Trstu, če bi hoteli Italijani uresničiti grožnje, za katere jim dajejo potuho na Zahodu. Posebnih preglednic tunc bi bilo. Pri obmejnem bloku so že slišali na lastna ušesa mnenje »junških« cerinov. Ob neki priložnosti je nastal dvogovor med našim oficirjem in »cerini«, ki onstran stražijo.

Orožje bi pometali in jo ucvrili, so priznali sosedje, z vseh vetrov prignani in v modre obleke cerinov napravljeni.

— Težko, da bi imeli dovolj časa za beg, jim je odvrnil naš oficir. Naši vojaki so se zasmejali, »cerinoma« pa ni bilo prav lahko ob tej misli...

D. S.

POLITIČNI PORTRETI

S. A. Kashani — zapornetni perzijski politik

V povojni Perziji, ki se je prej imenovala Iran (dežela plemenitih), ima čedalje večji vpliv stari muslimanski verski prvak Sayed Abdul Kashani, ki pa ni nikdar v ospredju, temveč vedno, na razne načine prikrit in precej skrivnosten, v ozadju političnih dogajanj. Popolnoma odkrit je bil Kashani samo takrat, ko se je zavzemal pod prejšnjo vlado dr. Mosadika za nacionalizacijo petrolejske industrije ter podpiral vso protibritansko politiko vlade.

Pozneje pa je ščeval Mosadikovo vlado proti šahu, šaha proti Mosadiku in njegovi vladi in tudi mnogokrat, ko so bile v Teheranu velike demonstracije proti Mosadiku, ki jih je za svojo propagando izrabljala prosovjetska organizacija Tudeh, se ni dalo nikdar ugotoviti, kakšen delež ima pri vsem tem skrivnostni Kashani. Kashani je večkrat Mosadiku zatrjeval, da nima ničesar proti njemu in tudi ne proti vodilnim načelom njegove politike, z Mosadikom se demonstrativno ni udeležil zadnjega tradicionalnega čestitanja na dvoru, kot predsednik ljudske skupščine (majlis) pa je prihajal na sejo samo takrat, kadar se je pripravljala obstrukcija proti predsedniku vlade Mosadiku ali nezaupnica njegovi vladi.

Ko je Zahedijev vojaški državni udar »korist šaha« vrpel Mosadikovo vlado, so bili vsi politični opazovalci prepričani, da ima pri tem velik delež tudi Kashani, ki pa je do nedavnega molčal in se je oglašil šele zdaj, ko so se v politični javnosti razširile vesti, da pripravlja nova perzijska vlada obnovo diplomatskih stikov z Veliko Britanijo.

Vsi redki dopisniki inozemskih listov, ki so Kashanija videli in slišali, zatrujejo, da je napravil nanje hkrati vtis izvirne, precej eksotične prikazni iz »Tisod in ene noči« in premetenega politika, ki z dobro preračunanimi potezami in besedami prikriva svoje prave namene. Zedavno je znano, da ima Kashanijeva bratovščina »muslimanskih borec« na vesti razne atentate, a ko so razni listi zatrujevali, da je Kashani sam nekatere atentate naročil, je Kashani s skupščini in tudi dopisnikom nekaterih tujih listov izjavil: »V dobrem namenu so vsa sredstva in vsa dejanja dobra!«

Kakšni so njegovi nameni, pa ni povedal še do danes, in najbrž tega tudi nikdar ne bo storil, videti pa je, da si hoče na vsak način obdržati vpliv in oblast, pridobljeno s pomočjo močne muslimanske verske organizacije. Po perzijskih postavah je starostna meja za poslanca, ministre in višje državne organe 70 let, Kashani pa je tudi svoje življenje prikril s skrivnostjo ter je že dolgo časa star samo »nad 60 let«.

razlika. Belci so tu vladajoči razred. Ti so glavni vladni uradniki, veletrgovci in direktorji raznih velikih podjetij. Belci so tudi lastniki velikih plantaž, medtem ko so glavna delovna sila domačini. Belci so lastniki okoli 135.000 ha obdelane zemlje, medtem ko imajo domačini, ki tu predstavljajo čez 95% prebivalstva, le 45.000 ha.

Kulturni ravni prebivalstva posveča vlada v zadnjem času več pozornosti. Domačini so dobili možnosti, da se izpopolnijo v raznih strokovnih šolah, predvsem na kmetijskih in medicinskih. Tako je med črnci v zadnjem desetletju že precej agronomov, inženirjev, zdravnikov in fizikov. Vendar je treba upoštevati, da je tako v glavnem le po mestih, medtem ko je po vaseh stanje povsem drugačno. Tam žive ljudje še v primitivnih kočah iz listja, slame in prsti ter se oblačijo v živalske kože. Posamezna plemena so obdržala svoje stare običaje. Zvečer lahko prisostvujete bojnemu plesom ob bobnanju tamtamov.

Vsako plemo ima svojega kralja, ki mu morajo podložniki plačevati davke. Nekateri od teh kraljev so zelo bogati in žive v najmodernejših palačah. Za primer naj navedemo kralja plemena Bakuba, ki živi blizu Port Francu. Vlada kot pravi samodržec in ima okoli 350 žena.

Glavno bogastvo Konga so njegova rudna ležišča. Rudarstvo se je tu razvilo šele za druge svetovne vojne, ko so zavezniki nujno potrebovali strateške kovine. Zato so danes v Kongu veliki rudniki bakra, kobalta, svinca, cinka, mangana, zlata, industrijskih diamantov in predvsem urana.

Največja uranova ležišča so v Shinkolobove. Kralj leži prav na jugu Konga na visoki planoti Katanga, kjer je večina vseh rudnikov. Po drugi svetovni vojni je postal znan in skrivnosten. Prej je bil samo rudnik radija, sedaj je eden glavnih virov ZDA za uran. Vsi dohodi so strogo zastraženi in tudi sam kraj je zgini z belgijskih zemljepisnih kart.

Razen rud pridobijo v Kongu letno okrog 15 milijonov karatov diamantov in 100 do 150 ton zlata. Zaradi pomanjkanja premoga rastejo hidrocentrale kot gobe po dežju. Poleg tega gradijo nešteto modernih cest in železnice.

Izdaja časopisno-založniško podjetje SZDL »NAS TISK«. Odgovorni urednik dr. Dušan Švanik. Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 7, telefoni: 23-521, 23-523, 23-524, 23-525 in 23-526 (interni telefoni 23). Uprava, naročniki in oglašni oddelki: Ljubljana, Pasaža nebojša

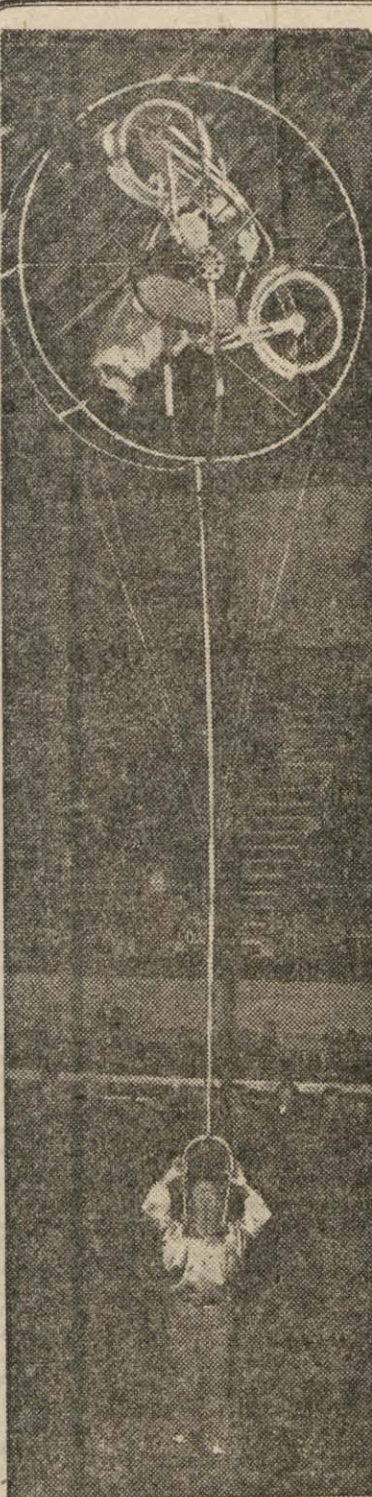
Pirenejci ni več ?

Razni pisatelji so opisovali Španijo na razne načine in z raznih strani. Toda v vseh opisih stoji zapisano, da je takoj na začetku, da se Evropa neha na Pireneji in da se začenja onkraj tega gorovja popolnoma nov svet — Španija. Verjetno so Pireneji kaj več kot gola geografska in klimatska ločnica. Če pogledamo le malo v zgodovino nazaj, nam tega ne bo treba več dokazovati.

Toda, ali bomo zdaj, ko je ameriška diplomacija vključila Španijo v svoj obrambni sistem, lahko prirediteli besedam francoskega kralja Ludovika XIV. »Il n'y a plus de Pyrénées — Pirenejci ni več!« Ugodna francoska enciklopedija Larousse pravi sicer, da ni sončni kralj nikoli izrekel teh besed. Če se lahko zanesemo na naš vir, je bil baje španski veleposlanik tisti, ki je izjavil, »Les Pyrénées sont abîmées — Pireneji so se potopili!«

Ali so se res potopili? Dobro. Američani so dobili sedaj na španskih tleh sedem letalskih oporišč in dvoje večjih pomorskih baz. Nova »alianza«, o kateri polnijo španski listi kolone za kolone, je tukaj in brez dvoma si lahko ameriški admiral Fechter mane roke od veselja, saj je njegovo sredozemsko brodogradništvo dobilo nova sidrišča. Toda ali so se s tem Pireneji že potopili, ali je s tem bariera, ki loči Francijo od Španije pa Evropo od Iberskega polotoka že izginila s sveta?

Res je, da bodo odslej naprej ameriške ladje našle varen pristan v Cadizu, odkoder je Kolumb pred natančno 461 leti odplul na široko morje — v novi svet. In če nas vsa poročila ne varajo si je baje Amerika zagotovila celo oporišča za svoje atomske bombnike. Morda si je hotela ameriška diplomacija zavarovati obraz s tem, da bo uporaba tega strašnega orožja navsezadnje odvisna od španske vlade. Recimo, da je z vojaškega stališča vse v redu. Toda nas zanima druga, bolj človeška stran te najnovejše poteze na Pirenejskem polotoku. Predvsem pa vprašanje, ali se je s tem korakom Španija kaj približala Zahodu? Morda pa je bil Zahod tisti, ki je preko ameriške diplomacije ponudil roko španskemu diktatorju In če je zadnja možnost bolj verjetna, ali bo odslej špansko ljudstvo še vedno živelo v popolni temi? Ali so Pireneji še ostali? —an

FRANCIJA. — Za vrhunski podvig moderne arhitekture smatrajo izvajanja Francoza Piera, ki drži na ramenih 6 m visok drog z bobnom, v katerem njegov kolega Michel drvi z motornim kolesom.

KRONIKA FOTOFOTO

← DUNAJ

Državni sekretar Koča Popović je na obisku na Dunaju. Z avstrijskimi državniki bo razpravljala o zbolšanju avstrijsko-jugoslovanskih odnosov. Na silki Koča Popović z avstrijskim poslanikom g. Walterjem Wodakom pred odhodom iz Beograda na Dunaj.

← ZDA

Ta hiša v Milwaukeeju je bila napotil mestnemu regulacijskemu načrtu. Naložili so jo na posebno vozilo, da bi jo prepeljali na novo parcelo. Toda med potjo se je hiša prevrnila.

← NEW YORK

V predmestju New Yorka je policist opazil žensko, ki je hotela napraviti samomor. Prav ko je po požarnih stopnicah pritekla do njenega okna, je odskočila v globino. Ujel jo je za zapetje, toda ni se mogel nikamor več ganiti. Šele čez nekaj minut je prišla pomoč in fotoreporter.

LJUBLJANA →

Pod Šmarno goro so v nedeljo v stenah Turnca našli gorniki preizkušali moderno reševanje v gorah.

ZDA. — Ker je za svetovno lepoticco bila izbrana Francozinja, so v Los Angelesu brž izbrali najlepše noge na svetu, ki jih ima baje miss Gwen Caldwell.

Skriti zakladi v Prijedoru

Dolga leta so v Zecovem, kraju v bližini Prijedora, krožile razne legende in pripovedke o zakopanem zakladu. Iz roda v rod se je prenašalo, kako ob najmanjšem udarcu zvoni hrib in se čuje globok votel odmev. Prebivalci Zecova so resnično verjeli, da je v malem hribu Gradini pri Zecovem skrit zaklad. Vsako leto, ko so Zecani orali svoje njive, so našli v globokih brazdah razno dragoceno staro posodo in druge keramične in železne predmete. Vse te najdbe so še bolj utrdile ljudsko domišljijo o bogatem zakladu.

Pred nedavnim je okrajni ljudski odbor v Prijedoru zahteval, da arheologi raziščejo okolico Prijedora in poiščejo »skrite zaklade«. In res, na delo je šla ekipa arheologov pod vodstvom dr. Irme Cremošnikove. Raziskovali so v glavnem na dveh krajih v romantični dolini Sane. V kraju Crkvini so izkopali ostanke starokrščanskega svetišča. Na tem kraju so odkrili arheologi tudi zanimive primerke keramike rimske dobe in srednjega veka, kar potrjuje, da so glino v teh krajih koristno uporabljali tu že več kot pred tisoč leti.

Ostanki svetišča nam kažejo nadvse zanimive primerke arhitekture, ki se je v stoletjih spreminjala, kot je to zahteval čas in vojne. Na kraju svetišča je bila verjetno prvotno kakšna antična zgradba, ki je bila ob prihodu Rimljanov preurejena v mestno utrdbo. V Zecovem so našli rimsko opeko, kopja rimskih vojakov in predmete iz bronzaste dobe. Na Gradini pri Zecovem pa so izkopali ilirske grobove. Arheološko raziskovanje v teh krajih se še nadaljuje.

NENAVADNO MASCEVANJE

Znano je, da vodi predsednik Južnoafriške unije, Mallan strastno rasistično politiko, ob kateri bi se morda celo Hitler zamislil. Njegova gonja pa ne zadene le črnce, ampak tudi številne Indijce, ki živijo v Južni Afriki. Toda na to gonjo so Indijci v Bombayju zelo ostro odgovorili. Južnoafrikanci (bele rase) smejo stanovati le v posebnih, zanje določenih hotelih, in še to le tri dni. Na drugih hotelih pa visi napis: »Južnoafrikanec in psom je vstop prepovedan.«

Fitzroy Maclean:

Izlet v oporišče Bengasi

rall nekako zvedeti za našo prisotnost v mestu in da nas gotovo iščejo. Minevale so ure. Potem smo nenadoma zaslišali šum, ki smo ga pričakovali že ves dan: težke korake po stopnicah. Randalph, ki je bil na straži, je prvi skočil ven. Slišali smo nekakšno vpitje in potem nagel topot. Pograbili smo orožje in prišli do vrat še ravno v pravem trenutku, da smo lahko videli prestrašenega italijanskega mornarja, ki je izginjal na ulici, ter Randalpha, ki se je z največjo brado šopiril na vrhu stopnic.

Ali so tega kalilca našega miru poslali, da bi vohunil, ali pa je nameraval ropati? Ali je opazil, da smo bili v angleških uniformah? In če je, ali bo zaradi tega kaj ukrenil? Preostalo ure smo presedel s pripravljenimi ročnimi granatami in puškami, da bi vsakega obiskovalca dostojno sprejeli. Pa ni bilo nikogar.

Brž ko se je zmrzilo, smo zapustili naš začasni dom in se napotili na sprehod po Bengasi mimo katedrale in ob oba-

li in pazljivo gledali, če bi bilo kaj zanimivega za naš prihodni obisk. Zakaž zadržano smo se odločili, da se vrnemo, upali smo — v najboljše okoliščinah. Sprehajali smo se po ulicah roko pod roko, zvižgali in ustvarjali najboljši vtis, da imamo vso pravico to počenati. Nič nas ni niti pogledal. V takih primerih je važno samo to, kako se človek vede. Samo, da ste naravnost in da se nikakor ne skrivate — to je bolj kot ne vem kako izdelane maske in pomarejeni dokumenti.

Se najbolj zanimive so se nam zdele motorne torpedovke, ki so bile zasidrane nasproti velikega oglatega poslopja, ki po lučeh v oknih in stražah pri vratih ni moglo biti ničesar drugega kot nekakšen glavni štab. Tako zanimivo so se nam zdele, da smo jih sklenili poslati v zrak ob našem odhodu iz mesta. Zato smo se vrnili v našo začasno bivališče, izvekl našo škaflo in se vrnili z vso zalogo bomb.

Toda naše sreče je bilo toliko. Ko smo se peljali po cesti ob obali s torpedovkami, smo

SOS

na Labradorju

7-članska posadka letala »Norseman«, ki je zaradi pomanjkanja bencina prisilno pristala v labradorski divjini, je 37 dni čakala na rešitelje

Pet ur je letelo letalo »Norseman« s hitrostjo 240 km na uro preko labradorskih pragozdov proti severu. Tedaj je stopil iz pilotove kabine strojnik Richard Everitt, se potnikom kislom nasmešnil in zaklical: »Gospodje, pristati moramo. Pripasajte se na sedeže — za vsak slučaj.« Bilo je pet potnikov. Osupli so se spogledali, ker skrajna povelja sploh niso razumeli. Motor je vendar v redu deloval, to so razločno slišali. Toda Everitt se je umaknil spravevanju in se vrnil v pilotovo kabino. Čez nekaj časa pa je spet pogledal k njim in jih potolažil: »Čisto normalen pristaneček... niti malo razburljiv.«

Doktor Thienhaus je pogledal v globino pod letalom. Ni mnogo videl, pokrajina je bila še vedno zastrta s prozorno megleno tančico. »Precej samotno je tu doli,« je nekdo dejal, »ravno dovolj prostora za srečen pristaneček v drevesni krošnji.« Toda nihče ni odgovoril, vsi so bili zaprti v skrbno privezovanje na sedeže. Dr. Thienhaus je snel očala in jih razburjen čistil. Letalo se je spuščalo v strmem letu, predrla megleno preprogo in krožilo nad neskončnimi, neprodinimi gozdovi.

Poleg Thienhausu je sedel njegov tovariš, geolog Klaas Koeten iz Rotterdamu. V zmedenosti si je povezoval na glavo barok, kot bi bila čelada. Zdaj zdaj bodo treščili na zemljo. Z zaprtimi očmi in pridržanim dihom so čakali...

»Ali imate družino?« je šepnil Holandec. »Da!« je odvrnil Thienhaus in mislil: »Tako, zdaj bo pa konec!« Ostri vrhovi ogromnih smrek so se že dotikali letala, z rokami bi jih lahko dosegli. Tedaj je Thienhaus nenadoma zagledal zrcalno gladino jezera in vodno letalo »Norseman« je narahlo pristalo.

Spet je Everitt pokukal izza vrat, toda tokrat se je smejal na vsa usta: »Vse v redu?«

Motor se je umiril. Može je drug za drugim izstopili in prebredli nizko vodo do brega. Sonce je bilo še visoko in beli oblaki so se zrcalili v vodni gladini, ki njene tišine doslej še nikdar ni zmotil šum letala.

»Čudovito,« je rekel Klaas Koeten, »čudovito letovišče, samo malce težko dostopno.«

Dan za dnem so letala krožila nad ogromnimi gozdovi in nešteti jezeri — izgubljeni ni bilo nikjer

Kadili so, se smejali strahu, ki so ga prestali, in opazovali pilota in strojnika, ki sta telovadila po letalu in ga poskušala zasidrati. »Zdi se, da se jima nič kaj ne mudi od tod,« je ugotovil Kanadčan Victor Abel.

Bilo je pet potnikov in dva moža posadke — sedem ljudi najrazličnejših poklicev: dva znanstvenika, dva tehnika, gozdar, uradnik in študent. Govorili so angleško, toda z nemškimi, holandskimi in francoskimi naglasom. Ničesar jih ni vezalo. Če bi polet potekel po načrtu, bi se kje v Chimu ločili s prijaznim pozdravom in prepričanjem, da se ne bodo nikoli več srečali. Zdaj so upali, da bodo potovanje kmalu nadaljevali. Silili so v Boba Mullona, pilota, kako dolgo bodo še ostali v labradorski divjini.

Toda Bob je bil skopih besede: »Stopetdesetkrat sem preletel to smer... stopetdesetkrat.«

Verjeli so mu, toda niso se vedeli, zakaj se mu stoenainpetdeseti ni posrečilo. »Ura je dve,« je rekel študent Ray Vanstone, »če zletimo čez eno uro, bomo ob sedmih v Robertvalu in lahko še ujamemo večerni vlak proti Bagadvillu.«

Strojnik Everitt je tedaj zamrmral, da je radijska zveza odpovedala in... da je tudi bencinski tank prazen. Čakali bodo na drugo letalo.

Proti večeru so si postavili šotor. Vsi, razen pilota Boba so bili razigrani, saj so imeli vsega: odeje, žimnice, sekire, zdravila, hrano in tobak za 14 dni. Zakurili so ogenj in skuhali kavo. Everitt in Bob sta se poslovila in odšla spat v letalo. Pilot je vključil radijski oddajnik in pošiljal v noč SOS-klice.

do Chima in nazaj, toda o »Norsemanu« nobenega sledu. 12 dni so letali brez prestanka, tako da so progo poznali že na pamet. Končno so obupali. Gotovo se je letalo ob pristanku raztreščilo.

Skoraj vsak dan so »letoviščarji« lahko prisluškovali brnenju motorjev. Vse dni je gorel na bregu velik ogenj. Ko so zaslišali letalo, so metali v ogenj mokro listje, da so dve milj daleč zaradi dima poginili vsi moskiti. Ampak zaman! Brnenje letala se je vedno znova zgubilo proti severu ali jugu. Tišina gozda je postala še grozljivejša. Potem so zgradili splav in potegnili z njim »Norseman« globlje v jezero. Bob je namreč menil, da bodo letalo prej opazili kot ogenj. Čez nekaj dni sta odšla dr. Thienhaus in študent Ray na pot, da bi na zemljevidu ugotovila lego jezera. Čez tri dni sta se vrnila obupana, raztrgana in lačna. Dali so jima dvojen obrok in rekli: »Konserviramo samo še za pet dni.«

Može so še vedno živeli v upanju, toda o tem niso več govorili. Ogenj je plapolal noč in dan. Pogasili so ga samo, kadar je deževalo ali snežilo. Morali so si iskati hrane v gozdu in jezeru. Cigarete so že zmanjkale. Z dnevi so postajali vedno bolj nestrpni in prepirljivi. Nizki, težki oblaki so viseli nad jezerom, ledeni vetrovi so bili vedno pogostejši in včasih je že snežilo. Zgradili so si kočjo iz brun in jo krstili za »Grad Aurora«.

15. septembra so letala spet poskušala najti pogrešani »Norseman«. 9 dni so preiskovala 200.000 kvadratnih kilometrov obsežno ozemlje. Vidljivost je bila dobra — toda o »Norsemanu« nobene sledi!

Preteklo je že mesec dni, odkar so pristali ob samotnem jezeru. Zdaj v rešitev že skoraj niso več verjeli. V bateriji je zmanjkalo toka, da bi oddajali SOS, neselna hrana je bila že pičila. Zadnje upanje je bil 1. oktober, ko preleti to nesrečno smer poslednje redno letalo. Tega dne so zakurili velik ogenj in že od jutra hrepeneče strmeli v nebo. Toda brezupne tišine ni pretrgal noben šum. »Grad Aurora« se je pogreznil v globoko žalost. Kaj pa zdaj?

3. oktobra je vzletel v Chimu »Lancaster« na izredno pot. Nad neskončnimi gozdovi je pilot še enkrat poskušal najti »Norseman«. Ni iskal po gozdovih, marveč je letel od jezera do jezera. Nenaodoma je na temni gladini zagledal obris letala, nato tanek stebel dima in končno može, ki so vzhitimi poskakovali in mahali z obliko. Strmeli so v rešitelja kot blazni. Neskončno dolge so bile ure pričakovanja. Tedaj je priletelo drugo letalo, ki ga je poklical »Lancaster«, in pristalo na jezeru. Ko so člani posadke priveslali na obrežje, so jim brodolomci padali okrog vratu.

»Fantje,« je jecjal študent, »fantje, čudovito je, da ste tu!«

Se zadnja noč v »Gradu Aurora« in drugo jutro — po 37 dneh — je bilo ob jezeru spet vse tiho.

29. avgusta je zletelo na letališču v Robertvalu devet letal, da bi poiskala pogrešani »Norseman«. Preleteli so progo

Pesem o rožnatem grmu

»Tomaž, Katarina in mala Marija...« misli Jana in ugasne luč. Ne, Tomaž je ni spoznal, ko ga je danes nenadoma srečala z družino. Čudno, nič več je ni bolela odtujenost niti sreča v Katarininih očeh. Kako daleč so že noči brez spanja in pekoče solze? Jana leži v svoji sobi, pred očmi ji vstajajo spomini, prisluškuje melodiji pesmi, ki ji jo je nekoč Tomaž posvetil...

Da, tako je bilo: »Pošilja me oče,« se je oprostila Jana, ko jo je Tomaž vprašal, kdo je. »Zal, oče je zadržan in želi, da napišem jaz kritiko vašega koncerta.« Toda Tomaž je ni poslušal več. V mislih je bil že pri svoji glasbi, ki bo danes priložila zvenela v krogu znancev in prijateljev. Nadležni so mu ljudje kot Jana, ki jim je poslušanje glasbe poklic, in ne rad razpaja pred njimi na strunah in tipkah svojo

notranjost. Toda Jana se je vsa predala čaru njegove glasbe in odkrila, da je komponist ustvaril delo, ki je tako čisto in skladno, ki je popolno. Kaj bi bilo čudovitejše, kot pisati o njegovi glasbi? To spoznanje je Jana navdušilo. Kratek članek, ki ga je drugega dne objavila v časopisu, je kazal sledi njegove globokega občutja in ni bil tak kot običajne koncertne kritike. Zato je komponist znova povabil Jana na svoj prihodnji koncert.

DEDNOST

Pisatelj svojemu sinu: »Se ne sramuješ prepisovati od svojega sošolca?«
»Ne, očka, saj ne morem nič za to. To sem podedoval.«

V AMERIKI

V San Franciscu je vstopil mlad mož v vlak. Končno je našel skoraj prazen oddelek, v kotu je sedela samo očarljivo lepa ženska. Nekaj časa se je mož bojeval sam s seboj, potem se je pa le ojunčeval in potrkal: »Oprostite, gospodična, ali vas smem vprašati — ste zaročeni ali sicer kako vezani?«

Lepotica ga je zviška pogledala in rekla odsojno: »V resnici gospod, zaročena sem...«
»Kakšna sreča!« se je navdušil možakar in sedel na prazen prostor poleg nje, »potem se mi ne more ničesar pripetiti!«

JABOLKO NE PADE DALEČ

Mati je prišla k učiteljici, da bi zvedela, kako napreduje njen sin v šoli.
»Vse v redu,« je rekla učiteljica, »učenje mu ne dela težav. Samo — preveč rad klepeta z dekleti. Sem se mislila na to, kako bi ga odvadila...«

»Oh, kako vam bom hvaležna,« se je razveselila mati. »Ce se boste česa domislili, prosim, še meni povejte. Veste, s svojim možem imam prav takšne težave.«

SKOTSKA

Zelo spoštovani škotski zdravnik je začutil svojo zadnjo uro. Edini sin, ki je podedoval tudi njegovo skopost, je sedel ob njem. »Ne pozabi, moj sin,« je rekel slabotni starec, »ne pozabi naročiti za krsto majhno bakreno tablico z mojim imenom.«

»Ampak, zakaj le, oče?« se začudi sin.
»Takšna je šega od zdavnaj.«
»Dobro oče, obljubim ti.«
Ko so prijatelji čez dva dni nesli zdravnika iz hiše, so na krsti zagledali hišno tablico: »Dr. med. Mac Gee, ordinira od 3.—5. ure popoldne.«

»Krosan«

Ko spraviš krompir za zimo, ga posuši s »KROSANOM«.
Dobiš ga v drogerijah, semenarnah, zadrugah itd.

»Ostanite,« ji je rekel, ko je hotela še vsa pod vtisom glasbe neopazno oditi. »Lepo ste povedali v vašem članku. Hvala. Ce bi mogel glasove izražati v besedah, bi pisal kot pisate vi,« je dejal gostitelj zamisljeno in priložnostno pogledal ženo, ki zna pisati o tem, kar v svoji notranjosti sam doživlja. Brez pomiselnja je potegnil Jano pod luč in zdelo se mu je, da je videl notranjo svetlobo na njenem obrazu. Tedaj je tuj glas pretrgal njuno prijetno tišino: »Boste večerjali z nami?« Presenečena je Jana pogledala v zelo lep, zelo ponosen obraz. In Tomaž ji je raztreseno predstavljal: »Moja žena Katarina.«

Koncerti na Tomaževem domu so postali Jani kmalu prijetna navada. Včasih sta se srečala tudi v mestu in poiskala pot, kjer sta se lahko nemoteno pogovarjala. »Včeraj sem končal violinski koncert in danes pesem zate, Jana. Dovolj mi, da ti jo posvetim. Poglej, odkar poznam tebe, bruha jo iz mene bogatejšje in globlje melodije kot kdajkoli. Samo tvoja naj bo pesem o rožnatem grmu, ki ga ljubim!« Jani, ki je imela v svojem poklicu mnogo težav, je pomenilo prijateljstvo s Tomažem dragoceno darilo usode.

Kot hudoben, grozeč vihar pa je treščilo v to zrelo, polno, svetlo veselje pismo, ki ga je našla Jana nekoga večera pred vrati stanovanja. Bilo je Katarinino. Njen obraz je zažarel zaradi udarcev Katarininih besed.

Potem je šla k Tomažu. Sedela sta ob kamnu in strmela v žarečo žerjavico. Tomaž ni mogel razumeti, da so umazali njuno lepo prijateljstvo. Krivica boli. Podoba Katarininega obraza je bila med njima brez usmiljenja in razumevanja.

Ko se je vračala, je veter zaviljal in ji metal sneg v obraz; nekoč tako prijetna pot proti domu se ji je zdela zdaj neskončno težavna. Se vedno je blestela v Janinih rokah zlata nit, ki jo je vezala s Tomažem. Ali naj jo prede še naprej, saj ve, kdaj hoši Tomaž po starih mestnih ulicah morda v pričakovanju, da jo bo srečal? Nič videti, nič slišati, nič čutiti, je vpiilo njeno srce.

Toda en sam kratek poletni dan — kaj pa pomeni en poletni dan — bo izprošila Jana od usode. V časopisu je brala o kongresu glasbenikov, ki bo ob onem jezeru, kjer si že dolgo želi preživetni dopust. V seznamu govornikov je našla tudi Tomažev ime. Obvestila ga je, da bo med poslušalci. Toda namesto Tomaža je prišel neznan glasbenik in ga opravičil. Zadržala ga je nenadna otrokova bolezen...

Zivljenje se ni zanimalo za Jano. Sele mnogo tednov kasneje je srečala Tomaža v trgovini. »Oh, To-

Victor Aubertin:

Monarh obišče svoje zvesto mesto, kjer namerava imeti nekaj govorov.

Ceste so zaprte.

Ob vratih so zgradili tribune, s belim in rdečim suknom okrašene, velika množica svečano valovi, v belo oblečene device se gnetejo od stopnicah, hurakli in mahanje zastav, in gospod župan se globoko prikloni pred svojim gospodom, ki nosi pozlačen ple-miški šlem.

Izključevalci poročajo zvečer, da je visoki gospod blagovito pokazati zelo prišljivo in zadovoljno lice. To je bila država Velikanstva, ki je že davno minila.

Amerikanski boksar pride v mesto, kjer namerava čisto nag nastopiti.

Ceste so zaprte.

Na postaji čaka sto tisoč ljudi, ki drug drugemu trajo obleko, da bi funaka vsaj za hip videli. Vpijejo in se tepejo, petintrideset nosečih žena pade v nezavest, osemnajst dojenčkov je zmečkanih in polit-cija z veliko težavo reši gosta v avtomobil.

Potem se pelje boksar v najiminentnejši hotel, kjer je zanj pripravljena cela vrsta sob, sprejme vrhove meščanstva in se v kratkem nagovoru izrazi, kako zelo ga je prišrečen sprejem presenetil.

Zvečer poročajo časopisi, da ima boksarjev biceps dvaintrideset centimetrov obsega.

To je država moči, ki še venomer traja.

Največji filozof se pripelje v mesto, da bi začel s svojimi predavanji.

Ceste so zaprte.

Vsi univerzitetni profesorji so se zbrali, da bi se mu brez neovlačnosti poklonili in ministri čakajo na pločniku. In vse strehe in okna so polna nešte-vilnih ljudi, ki vriskajo učenjaku in mečejo cvetje na njegov voz, ki pelje podati dalje, spremljeni od špalirja najznamenitejših mestnih žena.

Pridejo do ogromnega stadiona, ki so mu nalašč za to priložnost napravili streho — saj je edini prostor v mestu, ki lahko sprejme tolikšno število poslušalcev. Po pozdravu orkestra Filharmonije in zdru-ženih pevskih zborov začne filozof svoje predavanje o človečnosti.

Casopisi poročajo zvečer, da so mojstrovni lasje že začeli siveti.

To je država duha, ki bomo nanjo še dolgo čakali.

maši« je vriskalo njeno srce. Vedela je, da bi tvegala vse samo za kratek hip blaženosti. »V soboto, Jana,« ji je obljubil Tomaž: tudi on je hotel tvegati.

Nato so sledili štirje razburilivi dnevi, štiri tes-nobne, prečute noči. V soboto pa jo je zadržal nena-povedan obiskovalec. Jana se je mučila s prijaznostjo. Težko breme je nosila: prisluškovala je udarcem ure in zdelo se ji je, kot bi Tomaž s premikajočim se ka-zalcem za vedno odhajal iz njenega življenja.

V ponedeljek je brala v časopisu, da se je Tomaž ponesrečil. V soboto popoldne ob štirih ga je v stari, zaviti ulici podri toporni avtomobil. Zdaj je ležal na kliniki.

Jana je stala tedne, mesece pred železnimi vrati klinike in se zadnjič borila zanj. Srce se ji je trgalo ob misli na odpoved. Sestra, ki jo je povprašala o Tomaževem zdravljenju, ji je polna občudovanja pra-vila, kako zvesto neguje Katarina ponesrečenca.

Po mestu govore, da je Tomaž okrevaj.

Danes zvečer pa ga je spet videla, njega, Katarino in topel blek v njenih očeh.

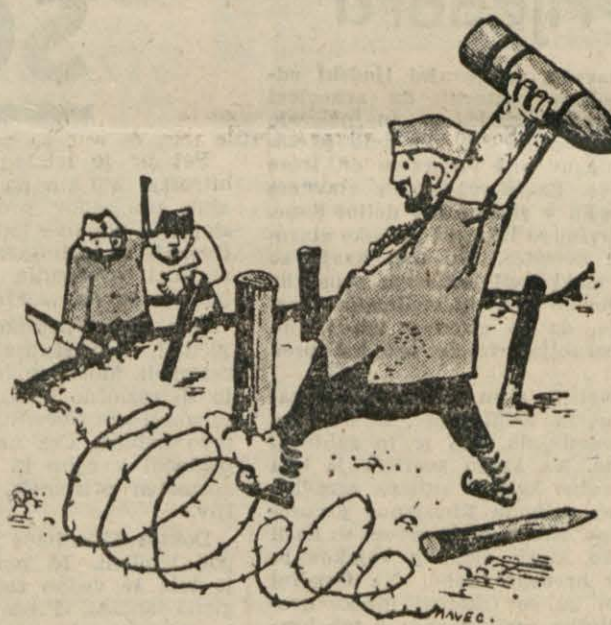
Jana mirno spi. Morda prisluškuje v svojih sanjah glasu, ki pa ni več Tomažev in ki ji poje pesem o rožnatem grmu...

Večkrat mislim na Ahmeda Topčiča. Zlasti kadar sem slabe volje. Kajti pri spominu na Ahmeda Topčiča se moram vedno nasmešiti.

Ležali smo — bilo je med prvo svetovno vojno — tik pred sovražnikom. Skupna žična ovira nas je ločila od nasprotnika. Bila je vražja luknja. Nobene vode. Hrano so nam donášali ponoči na mulah. To-vorne živali so morali voditi do nas po strmih, v skalo vsekanih ozkih stezah. Cesto se je zgodilo, da sta v temi noči mož in mula zdrknila v prepad. Pri dnevnih svetlobi pa je bilo še huje, kakaj sovražnik je obstreljeval vsako ped zemlje okoli nas. Precej daleč zgoraj je delala pot oster ovinek okoli naprej štrleče skale. To je bilo posebno nevarno mesto. Tu je že nekaj dni ležala dolga in ozka granata in se bleščee lesketala v soncu. Izstreljek je bil vsaj pol-druget stot težak in se za čuda ni sprožil, ko je udaril ob pečino. Toda pomenil je stalno nevarnost za one, ki so morali tod mimo. Najmanjši stresljaj, dotik človeške noge ali muljega kopita bi lahko povzročil eksplozijo.

Z nami je bil bosanski polk, fantje, slavni po svojem junaštvu in hladnokrvnosti. Ti Bosanci so bili dolgi, močni moške, mohamedanci, fatalisti. Ker se-veda nikomur ni prišlo na misel, da bi granato od-stranili, ker bi že najmanjši dotik lahko pomenil go-tovo smrt, je dobil Ahmed Topčič nalogo, da okoli slepega izstrelka zabije nekaj kolov ter z bodečo žico loči nevarno mesto od ostalega dela steze. Ahmed je tedaj splezal iz krita, si zvil cigareto in odšel molče na delo. Kako je rešil svojo nalogo, sem zvedel četr uro pozneje. Imel sem v bližini opravek in moral sem mimo nevarnega mesta. Ko sem zavil okoli ogla, je Ahmed pravkar zabijal zadnji kol v

zemljo. Dih mi je zastal pri tem, kar sem videl. Ahmed je stal široko razkoračen, z nelibezno cigareto med zobmi in je krepko udarjal po kolu. Toda s čim? Z granato, ki jo je visoko dvigal nad glavo. Z vzdikom sem ga hotel opozoriti na nevarnost, toda glas mi je odpovedal. Sicer pa je bilo delo že končano. Zdaj je položil granato previdno spet na njeno mesto med kole in se pripravil, da napne naokoli žično ograjo, kakor mu je bilo naročeno. Stopil je korak nazaj in si zadovoljno ogledoval izvršeno delo. Ko me je opazil, je rekel s širokim nasmehom:

»Ali je prav tako, gospod? Zdaj se pa res ne more nič več pripetiti.«

Jaz sem se strinjal z njim.

(Nadaljevanje s 1. strani)

Roosevelta. Obstreza ductalnega trakta. Ali bi si ga hotel ogledati? »Prav rad,« je odgovoril Mitty. V operacijski sobi so se tiho predstavili: »Dr. Remington, dr. Mitty. Dr. Pritchard-Mitford, dr. Mitty.« »Brat sem vašo knjigo o streptotrikozi,« je dejal dr. Pritchard-Mitford, ko mu je stisnil roko. »Odlično delo, gospod.« »Hvala lepa,« je od-vrnil Walter Mitty. »Nisem vedel, da si v ZDA, Mitty,« je zamrmral, »to, da so poklicali naju sem za terciarko, je prav tako, kot da bi vozil premo-g v Newcastle.« »Preveč ste dobri,« je rekel Mitty. Velikanska mašina, ki je bila z mnogimi cevmi in žicami povezana z operacijsko mizo, je v tem trenutku začela delati poketa-poketa-poketa. »Nova aparatura za anastezijo se kvari!« je kriknil sta-zist. »Ni človeka v vzhodnih ZDA, ki bi jo znal popraviti!« »Molči, človeki!« je hladno in tiho dejal Mitty. Skočil je k aparatu, ki je že delal poketa-poketa-kul-poketa-kul-p. S prsti je nežno preletel vrsto bleščeeh se kazal. »Dajte mi nalivno pero!« je ukazal. Nekdo mu je dal nalivno pero. Potegnil je pokvarjen bat iz aparata in položil na njegovo mesto nalivno pero. »Vse bo v redu čez deset minut,« je dejal, »nadaljujte z operacijo.« Pri-tekla je sestra in nekaj zašepetala dr. Renshawu. Mitty je videl, kako je mož prebledel. »Coreopsa se je razvila,« je rekel Renshaw živčno. »Ali bi morda ti prevzel, Mitty?« Mitty je pogledal njega in sključenega Benbowa, ki je nekaj pil, in resna, negotove obraze obeh velikih specialistov. »Če želite,« je dejal. Obledel so mu belo haljo. Pritrdil si je masko in oblekel tanke rokavice, sestra pa mu je podala svetel...

»Zapelji malo nazaj, Mac! Paz! na onle Buick!« Walter Mitty je z vsi silo pritisnil na zavore. »Napačni prehod, Mac,« mu je dejal mehanik in ga pogledal prav od blizu. »Da. Saj res,« je za-mrmral Mitty. Previdno je začel voziti nazaj iz prehoda, ki je bil označen z napisom »Samo iz-hod.« »Kar tu ga pustite,« je rekel mehanik, »bom že jaz opravil.« Mitty je stopil iz avtomobila. »Hej, pustite mi ključ.« »Oh,« je dejal Mitty in mu dal ključ od avtomobila. Mehanik je skočil v avtomobil, ga odpeljal nesramno večje, in ga po-stavil na pravo mesto.

Prekleto drzni so, si je mislil Walter Mitty, ko je hodil po glavni ulici; misliljo, da vse vedo. Nekoč je tik pred Milfordom poskušal sneti verige, pa so se mu zapletle okoli osi. Nek mlad mehanik, ki se je predzno režal, je prišel s posebnim avto-mobilom in jih odvil. Od tedaj ga je gospa Mitty še vsakokrat prisilila, da je peljal avtomobil v mehanično delavnico, da so mu sneli verige. Pri-hodnjčje, je pomislil, si bom obvezal desno roko; tedaj se ne bodo smejali. Imel bom obvezano roko in uvidel bodo, da nikakor nisem mogel sam sneti verig. Brnil je v plundro na pločniku. »Ga-loše,« si je dejal, in začel iskati trgovino s čevlji.

Ko je prišel ponovno na cesto, z galošami v veliki škati pod pazduho, je začel Walter Mitty premišljevat, kaj neki mu je še žena naročila naj kupi. Dyakrat mu je naročila, preden sta od-šla iz hiše proti Waterburyju. Kar nekako so-vražil je ta tedenska potovanja v Waterbury — vedno je kaj narobe kupil. Papirnat robčki, si je našteval, aspirini, britvice? Ne. Zobno pasto, zobno ščetko, sodo bikarbono, karborund? Obupal je. Toda ona se bo spomnila. »Kje pa je tisto?« bo vprašala. »Nikar mi ne reci, da si tisto po-zabil. Mimo njega je prišel kolporter ter kričal nekaj o veliki sodni obravnavi v Waterburyju.

»Morda vam bo tole osvežilo spomin.« Javni tožilec je pomolil proti tihim postavi na stolu za priče težko avtomatsko pištolo. »Ali ste že kdaj videli tole?« Walter Mitty je vzel pištolo in si jo strokovnjaško ogledal. »To je moja Webley-Vickers, kalibra 13,« je mirno odgovoril. V sodni

SODOBNA

»Očka, kaj pa so imeli ljudje, preden so iznašli zvočnik?«
»Mir.«

COPATA

»Tako, zdaj bom pa poslušal vaš nasvet in se odvalil pijančevanja in kajenja.«
»Cestitam, sijajno! In kako je ime izvoljenki?«

REPROSTO IN ZDRAVO

Neka newyorška radijska postaja povabi vsak teden kakšnega prastarega, krepkega moža, da bi poslušalec zaupal skrivnost svojega zdravega življenja. 87-letni stari Mr. Mouser je povedal: »Vedno sem se držal preprostega načela — če se je moja žena začela z menoj prepirati, sem vzel klubov in šel na sprehod. Tako sem preživel 60 let svojega življenja na svežem zraku...«

ka ni bilo več. Odnitli so do prvega postajališča takšijev. Da, nek gospod, ki je videti ravno takšen, se je pravkar odpeljal. Kam? Na Duraju smo — nekdo bo že vedel: napajalec. To prav-zaprav ni napajalec, saj na po-stajališču takšijev ni več fija-karskih konjev, ki bi jim lahko posredovali z vedrom vode, toda zdaj napajalec snajžo karoserije in odpirajo in zapirajo vrata. Napajalec je sev da slišal, ko je gospod ukazal: »V hotel Klom-ser!«

Za njim v hotel Klomser! V veži sprašujejo hotelskega vra-

čarja. »Pravkar sta prišla dva gospoda, trgovca iz Bolgarije. Pred tem pa v en sam gospod — Z avtom?« Tega ne vem. Pred četr uro je prišel gospod polkovnik Redi. Bil je v civilu, ne vem pa, če se je pripeljal z avtomobilom.

Polkovnik Redi? To ime zabu-ja strah policijskim agentom. Dobro ga poznajo. Ne da jim niti sekunde mira. Kako je znal polkovnik spraviti v zagato človeka v sodni dvorani? Kot najbolj-ši strokovnjak avstro-ogrške ob-veščevalne službe je znal bleš-če osvetliti krivdo obtoženega

Egon Ervin Kisch:

Primer polkovnika Redla

Iz neobjavljene zgodovine

Z današnjo številko bomo začeli objavljati odlomke »Iz neobjavljene zgodovine«. To bodo napete, toda resnične zgodbe iz dela podtalne diplomacije, jasno — tudi iz dela špijonov med svetovnimi vojnami. Seveda bomo objavljali tudi druge zanimive zgodbe iz neobjavljene zgodovine: poročila bomo o različnih mednarodnih aferah, o skrivnostnih prehodih, preko bojišč, o tihotapstvu orožja, pa tudi o upo-rabi mamil v vojne namene. Danes bomo začeli s-rjijo naših odlomkov »Iz neobjavljene zgodovine« s eno najbolj razpunitih, a klasičnih špijonskih afer, ki jo je mojstrsko razkril in opisal E. E. Kisch.

rov, aktov in izjav uradnikov, ki so bili takrat na vodilnih vo-ljaških položajih, pa sem dobil še nadaljnji material za raz-kretje.

Spomlad leta 1913 so odprli na Dunaju dve pismi, ki sta bi-li poslani na »Poste restan-tes« pod šifro »Operni ples 13«, ker sta bili nekak sumljivi. Na du-najsko glavno pošto sta prišli iz Eldunkenna, v njih je bilo — brea kakršnega koli pojasn-lja, šest tisoč kron v avstrijskem denarju in prven in drugi tisoč

v zvezi z okenčkom »Poste re-stan-tes« po električnem zvonce: na uradnikov signal bi aretri-lali prejemnika pisma. Minevali so tedni in meseci... Uradnik, ki je odredil nadzorstvo, šef policije dr. Novak, je že zdav-naj prepustil zadevo svojemu nasledniku. Nihče ni spraševal za pismi, ki sta vsebovali toliko denarja.

V soboto, 24. maja 1913 zve-čer, tik pred koncem uradnih ur, je električni zvonec vzdra-mil uradnika iz dolgotrajnega mira. Toda še preden je prišel skozi poštni hodnik od Fleisch-markta do Dominikanske cerk-ve, kjer je uradnik počasi opravi-ljal formalnosti ob izro-čitvi pisma z oznako »Operni ples 13«, je prejemnik pisma že odšel...

Pohiteli so za njim, še so vi-del del zajetnega gospoda, ki je zaloputnil vrata avtomobila in avtomobil je izginil. Bil je taksi.

Oba detektiva nista imela av-tomobila, da bi mu sledila. Kaj pa je koristilo prečitati števil-ko pobeglega takšija? Kaj jim je pomagalo drugega dne zasli-

Walterja Mittyja

dvorani se je zasilalo razburjeno mrmranje. Sodnik je potlekel s kladivom po mizi. »Odičen strelac ste z vsemi vrstami orožja, ali ne?« je rekel pomenljivo javni tožilec. »Ugovarjam!« je kričnil Mittyjev odvetnik. »Dokazali smo že, da obtoženec ni mogel streljati. Dokazali smo, da je imel v noči 14. julija desno roko obvezano.« Walter Mitty je dvignil roko in razburjena odvetnika sta utihnila. »Z orožjem katere koli znane znamke, je mirno dejal, »bi bil mogel ubiti Gregoryja Fitzhusta na razdaljo 100 m z levo roko.« V dvorani je nastal nered. Zenski vršič se je zasilal nad hrupom v dvorani in nenadoma se je dražestna temnolaska vrgla Mittyju v roke. Javni tožilec je divje zamahnil proti njej. Ne da bi vstal, ga je Mitty udaril v konico brade. »Nesramni pes!«

»Hrano za psa,« je rekel Walter Mitty. Ustavil se je in meglena sodna dvorana se je ponovno spremenila v Waterburjska poslopja, ki so ga obkrožala. Zenska, ki je šla ravno mimo, se je zakusila. »Hrano za psa,« je rekel, »povedala svoji prijateljici.« Tistile možiček je rekel hrano za psa sam sebi. Walter Mitty je hitro odšel naprej. Odšel je v špecerijsko trgovino, ne v prvo ampak v nekoliko manjšo, dalje naprej po ulici. »Želim biskvit za majhne mlade pse,« je rekel prodajalcu. »Kako posebno znamko?« Najboljši strelac na svetu je malo pomislil. »Na zavrtku piše, kučki lajajo zanj,« je odgovoril Walter Mitty.

Zena bo verjetno opravila pri frizerju čez petnajst minut, se je prepričal Mitty, ko je pogledal na uro, razen če bodo nastale težave pri sušenju las; včasih so jih le s težavo osušili. Nikoli ni marala biti prva v hotelu; želela si bo, da bi jo onžen naslanjač v sprejemni sobi, tako da je gledal proti oknu, in položil pasji biskvit in galoše na tla poleg naslanjača. Pobral je staro število »Liberty« in se pogreznil v naslanjač. »Ali Nemčija lahko zavladajo nad svetom s pomočjo letal?« Walter Mitty je gledal na slikah, kako letala bombardirajo uničene ulice.

...Mladi Raleigh je zaradi obstrlebljanja popolnoma popustil, kapitan,« je rekel narednik. Kapitan Mitty ga je pogledal skozi lase, ki so mu razmršeni viseli na čelo. »Spravi ga v posteljo,« je utrujeno ukazal, »k ostalim. Pilotiral bom sam.« »Ne boste mogli, kapitan,« je rekel narednik zaskebljeno. »Najmanj dva morata pilotirati bombnik, njihova protiletalska pa je tako močna, da bi pregnala iz zraka tudi hudiča. Cel Von Richtmanov cirkus je med nami in Saulierom.« »Nekdo mora uničiti tisto municijsko skladišče,« je rekel Mitty. »Tja poletim. Časico brandyja?« Nalil je žganje za narednika in zase. Vojska je tulla in grmela okoli zaklonišča in razbijala po vratih. Skozi zrak so leteli drobci granat in iveri lesa. »Nekoliko blizu je bilo,« je rekel kapitan Mitty brezbrizno. »Baražni ogenj se nam približuje,« je rekel narednik. »Saj živimo samo enkrat, narednik,« je rekel Mitty, ki mu je okoli ustnic polgravel bežen, lahen nasmešek, »ali ne?« Nalil si je še eno čašico in jo zvrnil. »Se nisem videl človeka, ki bi tako nesel žganje kot vi,« je rekel narednik, »z dovoljenjem.« Kapitan Mitty je vstal in si opasal svojo težko Webley-Vickers avtomatsko pištolo. »Stirideset kilometrov skozi pekel bo,« je rekel narednik. Mitty je popil še en brandy. »Navsezadnje je tiho dež,« kaj pa ni? Topovsko obstrlebljanje je postajalo močnejše; silalo se je rat-tat-tat strojnico, od nekod pa se je zasilal tudi grozeči poketa-poketa-poketa novih metalcev ognja. Walter Mitty je odšel k vratom zaklonišča, mrmrajoč pesmico »Après de ma blonde«. Ozrl se je in pomahal naredniku. »Srečno!« je dejal...

Nekaj ga je udarilo po ramenu. Po vsem hotelu sem te že iskala,« je rekla gospa Mitty. »Ali se moraš skriti v tem starem stolu? Kako moreš misliti, da te bom tu našla.« »Bliza se konec,« je rekel Walter zaslanjano. »Kaj?« je rekla gospa Mitty. »Ali si kupil tisto? Hrano za psa? Kaj pa v skatli?« »Galoše,« je odgovoril Mitty. »Ali jih nisi mogel obleči že v trgovini?« »Premišljeval sem,« je rekel Walter Mitty. »Ali sploh kdaj pomisliš na to, da včasih premišljujem?« Pogledala ga je. »Ko prideva domov, ti bom izmerila temperaturo,« je rekla.

Odšla sta skozi vrteča se vrata, ki so prav na lahko žvižgala, ko so se vrtela. Bila sta dve ulici od prostora za parkiranje. Pri drogeriji na vogalu je rekla: »Počakaj me tu. Pozabila sem nekaj. Takoj se vrnem.« Ni se vrnila takoj. Walter Mitty si je prižgal cigareto. Začelo je deževati, dež pomešan s snegom. Naslonil se je na zid drogerije in kadil... Zravnal je ramena in udaril skupaj s petami. »K vragu z ruto,« je rekel zaničljivo Walter Mitty. Se enkrat je potegnil vase dim, nato pa frenil ogorek proč. Okoli ustnic mu je polgraval slab, bežen nasmešek. Pogledal je na oddelek vojakov: zravnani in nepremični, ponosen in prezirljiv, nepremagljiv Walter Mitty, nepomirljiv do zadnjega.

»Vohuna! Prav čudno bi bilo, če bi prejemnik te važne pošiljke, kakšen vohun, stanoval v isti hiši, morda celo v sosednji sobi.« Šefom kontraobveščevalne službe, v levjem brlogu!

Neki gospod v uniformi prihaja po stopnicah iz prvega nadstropja in odda ključee sobe št. 1. »Ali je gospod polkovnik iz tujbi etul čeznega noža?« je vprašal vratar.

»Da,« je odgovoril polkovnik Redl, ne da bi karkoli mislil, in vtaknil v žep svetlozelen ovoj. »Sem ga že iskal Kie sem...« Nenadoma je pretrgal stavek. Zadnjič je uporabil nožek, ko je med vožnjo odpiral kuverti s denarjem. Tam je pozabil etul.

Opazoval je človeka, ki je stal poleg vratarja in z navidezno zanimanjem prelistaval knjigo gostov.

Polkovnik Redl ni končal odgovora.

Polkovnik Redl je bil popolnoma bled.

Vedel je: čez nekaj ur bo mrtve.

Sel je na ulico. Nekoliko se je ozrl in zavil v Herengasse. Preden je prišel do ogla kavarnne Central, je spet pogledal, če ne prihaja kdo iz hotela. Nihe. Vsekakor pa mu ne ugajata tista dva moža, ki prihajata iz hotela Klomser.

Ukazala sta vratarju, naj pošlje številko 12-3-48, tajno te-

lefonsko številko političnega oddelka državne policije: »Rečite uradu, da je vse v redu — etul je izgubil gospod polkovnik Redl.«

Ko sta prišla agenta do ogla Strachgasse, je polkovnik Redl že izginil. Pa vendar ni prišel do Harhofa, ki vodi do Naglergasse. Ne, tudi če bi tekel. Se pravi, da je izginil v poslopiju stare borze, ki ima tri izhode, dva skozi kavarno Central in enega na ulico.

Medtem zvonil telefon na Državni policiji, Stenringu, Stubenringu in v Evidenzbüroju generalnega štaba. Polkovnik Redl! Oficirji obveščevalnega oddelka so razburjeni kot nikoli prej. Njihov predpostavljani, prej, njihov učitelj, njihov vzor je tisti, o katerem je zdaj beseda.

Neki oficir se je osebno odpravil na Glavno pošto spraševati uradnika, ki je oddal pisma, kakšen je bil videti prejemnik. Tam je dobil tudi listek, ki je nani stranica napisala šifro svojega pisma.

Ostali so iskali rokopise polkovnika Redla. Dosti jih je, »na« vodijo za pridobivanje in nadzorstvo nad obveščevalnim osebje, ki ga je napisal polkovnik sam in vsebuje petdeset paragrafov. »Norme za vohune doma in v tujini« — in še mnogo tega. Toda ko so prinesli iz pošte listek z besedami »Oporni ples 13« ni bilo treba nobene primerjave

rokopisov. Saj je bila pisava polkovnika Redla.

Polkovnik Redl je na begu raztrgal in zavrgel važne obremenilne listine. Ko so raztrgane listine pobrali in jih v EB postavili, so ugotovili, da so bile pošne nakaznice, potrdila za denar in naslovi vohunskih centrov.

Ko je Konrad von Herzendorf izvedel, da gre za polkovnika Redla, je ukazal, da ga je treba na vsak način ujeti, prisliti k samomoru, njegova smrt pa da mora ostati tajna...

Opolnoči so zvonili štirje oficirji na vratih hotela Klomser. Vratar — po hotelskih predpisih — ni hotel nikogar spustiti v sobo. Odična zahteva je pomagala.

Trkali so na vrata sobe št. 1. Po hripavem »naprejš« so vstopili. Polkovnik Redl je »del zdelan za mizo in pisal. Opotekalo je vstal, bil je smrtno bled. »Vem, zakaj prihajate,« je rekel počasi, »zaigral sem svoje življenje, pravkar pišem poslovilna pisma.«

Eno teh pisem je bilo naslovljeno na brata, eno — »maj začeto — na generala v Giesela, komandanta praškega armadnega korpusa.

Komisija je vprašala Redla za sodelavce.

»Nisem imel sodelavcev!

Rumena vijolica

Detektivski roman

4

Priloh Alice Terrilove, ki je prosila pomoči za svojega brata, in nenadna vest o smrti Charleya Dickensa je zmotila detektiva Patricka Abbotta iz San Franciscu, in mene, njegovo zaročenko, da me zasleduje neznanec. V parku sem se ustavila in prebrala časopis. Zasedila sem notico, da gostuje v našem mestu znana španska plesalica Toni Ravel — »Rumena vijolica«. To je torej zenska, ki sem jo videla malo prej v mojem hotelu, v spremstvu gospoda z jazbecarjem. Odšla sem v Patrickovo pisarno.

V prvi sobi ni bilo nikogar, vrata v Patrickovo pisarno so bila na stečaj odprta in sem ga že od daleč zagledala za pisalno mizo. V rokah je držal neki predmet in ga ogledoval; nato ga je vtaknil v žep in vstal. Stopil je okrog pisalne mize k meni in me poljubil.

»Kakšna srčkana punčka si in kako te imam rad!« Hitro sem si popravila svoj novi klobuk, ki ga je ljubezen spravila iz ravnotežja.

»Ko si govoril po telefonu, nisi bil tako prijazen,« sem dejala.

»Pri telefonu sta mi delala družbo dva policaja in en mrlič.«

Prišla sem mu lice na rokav in spet prekucnila klobuk.

»Ali te je bilo kaj strah?«

»Ravno prijetno ni, če leži pred teboj mrtve človeka, ki si ga poznal.«

»To pa rada verjamem.«

Sedla sem na pisalno mizo, Patrick pa poleg nje. Iz žepa sem potegnila zrcalo in pretehtala učinke razburjenja na klobuku.

Ker Patrick ni bil preveč zgovoren, sem se jaz okorajžila.

»Ali sta bila dobra prijatelja?«

»Z Dickensom? Ne. Moja tajnica Lulu Murphy se dobro razume z njegovo ženo. Tu in tam sem mu odstopil kako zadevo, če sem imel preveč dela.«

»Kje pa je Lulu Murphy?«

»Zunaj v mestu zbira niti za rešitev unganke.«

»Kakšen človek je bil pravzaprav ta Dickens?«

»Oh, precej muhast in rahločuten.«

»V čem se je to pokazalo?«

»Vedno je bil nekam zagrenjen in otožen. Gospa Dickens pravi, da je dostikrat govoril o samomoru.«

»In se je res sam pokončal?«

»Polijski komisar in gospa Dickens sta prišla do zaključka, da se je Dickens po nesreči sam ustrelil.«

»In kaj misliš ti?«

Patrick je uprl oči v moje gumbico.

»Ali mi daš za trenutek tistele rožice?«

Na moje vprašanje ni nič odgovoril. Dala sem mu jih in ga gledala, kako je s svojimi dolgimi, gibčnimi prsti izmolal iz venčka en sam cvet.

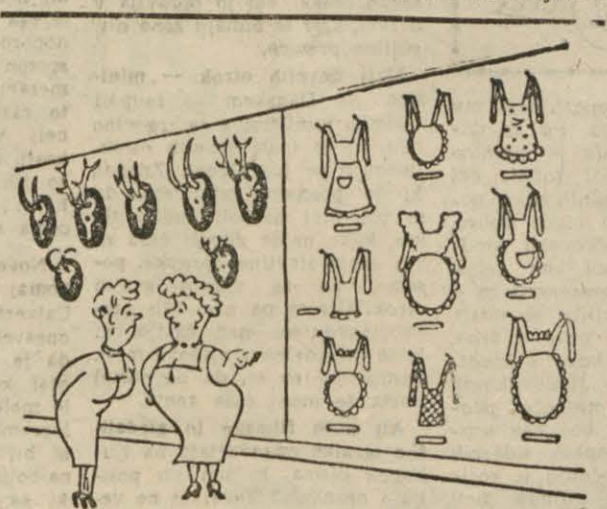
Ko mi je šopek vrnil, se ni nič poznalo, kje je ena rožica manjkala.

»Ti bi bil imeniten vlomilec, ponarejevalec denarja ali kaj podobnega, ko imaš tako spretno roko,« sem pripomnila.

»Zakaj pa ne imeniten slikar?«

»Seveda tudi slikar.« Cutila sem, da sem ga nekoliko polomila. Odkar ni imel Patrick več časa, da bi se ukvarjal s slikarstvom, sem na njegovo umetniško žilico dostikrat pozabila.

Na mizo je položil list belega papirja, ki ga je uporabljal za pisalni stroj in začel s kleščicami odstranjevati bleščečo prevleko, v kateri so tičala stebelca. Izkazalo se je, da je bil to kakih pet centimetrov dolg in zelo prožen trak iz neke posebne snovi. Nato je razgrnil na mizo še en list papirja, vzel iz žepa kuverto in stresel iz nje uvelo rumeno vijolico

»Levo so rožice mojega moža, desno pa sina. Da, da, oba sta velika lovca!«

hkrati s koncem enakega belega traku. Stebelci sta bili oviti s tanko žico; s trakom so jih povezali šele pozneje. Patrick je izvel iz predala pisalne mize povečevalno steklo in začel primerjati žico in trak na obeh rožicah.

»Ali je to tista stvar, ki si jo vtaknil v žep, ko sem prišla?«

»Mhm.«

»Zakaj si jo pa skril?«

»Ker nisem vedel, da si bila to ti.«

»Ali je tistale rumena vijolica važna za preiskavo?«

»Tega res še ne vem.«

»Iz česa pa je izdelan tale beli trak?«

»Iz neke parafinu podobne snovi. Izdelujejo ga našlašč za šopke. Kje pa si dobila rožice za svojo gumbico?«

»Kakšna srčkana punčka si in kako te imam rad!«

Povedala sem mu.

»Oba trakova sta izrezana iz iste snovi, sta enako široka in enako bela. Najbrž sta bila kupljena v isti trgovini. Na tej snovi se odtisli prstov ne poznajo — če je to sploh važno.«

»Ali misliš, da ni važno?«

»Za zdaj še ne morem nič reči.«

Pripomnila sem: »V San Franciscu sem mudi neka španska igralka, ki vedno nosi na prsih rumene vijolice; kupuje jih ravno tam, kjer sem jaz kupila tele rožice. V tisti trgovini nimajo rumenih vijolic stalno v zalogi, pač pa jih vsak dan naroči neki gospod znanje. Cvetličarna ima svoj lokal nekaj vrat naprej od glavnega vhoda v hotel Chelsea. Igralki je ime Toni Ravel. Nocoj bo prvič nastopila v gledališču Pandora.«

»Vse to že vem,« je dejal Patrick, »spravi rožici z žico in trakom vsako v posebno kuverto in kuverto zalepil.« Dol sem telefoniral po dve vstopnici. Predstava se začne točno ob 8.40.

»Kam dol?«

»Spodaj v bifeju prodajajo tudi vstopnice za gledališče.«

Vstal je, odprl blagajno in položil vanjo štiri kuverte.

»Kaj pa je v drugih dveh kuvertah?« sem vprašala.

»V eni je posetnica, v drugi pa krogla z drobcem možganov.«

Zdrnila sem se od groze.

Namršil je obrvi in dejal: »Ker si me vprašala, sem ti odgovoril.«

»Res je. Ti najbrž ne verjameš, da se je po nesreči ustrelil, kajne, Pat?«

»Prepričan sem, da je bil Dickens umorjen.«

»Zakaj si o tem prepričan?«

»Ker je to edini logični zaključek.«

»Ali si to povedal tudi policiji?«

»Lahko si misliš, da ne,« je odvrnil Patrick. »Vse ob pravem času in na pravem kraju, Jaenice.«

Ponudil mi je cigareto in prižgal tudi sebi eno.

»Ampak, če je šla krogla na eni strani noter in na drugi strani ven, potem morata biti dve rani. Ali ne bode spravevali, kje je ostala krogla?«

»Saj sta dve rani. In tudi dve krogli. Dickens je visel čez mizo in v roki je držal svojo avtomatično pištolo znanke »Savage«. Nabasana je bila z naboji kalibra dvaintrideset in eden je bil izstreljen. Rana na sencih je bila krog in krog ožgana od smodnika. Krogla je zapustila lobanjo tik za levim ušesom. Pod

knjižno omaro so našli dvaintrideset kalibrsko kroglo, ki je najprej zadela okvir na polici in potem odskočila na tla. Izpraznjen naboj je ležal zraven pisalne mize. Na policiji pravijo, da je ta krogla ubila Dickensa in to misli tudi gospa Dickens.«

»In ga je res?«

»Ne vem. Mislim pa, da ne.«

»Ali ni bila oškropljena z možgani?«

»Ne.«

»Torej ga je po tvojem ubila krogla, ki jo imaš ti. Ali je tudi dvaintrideset-kalibrska?«

»Ne, osemtrideset-kalibrska je.«

»Kako si mogel to ugotoviti?«

Patrick je ovrnil z očmi omarico, ki je bila vzdana v steno poleg blagajne.

»Tamle imam nekaj posebnih instrumentov za to: milimeter na vijak, primerljani mikroskop in podobno rotipijo. Krogla s prilepljenim drobcem možganov je svinčena in izstreljena iz osemtrideset-kalibrskega revolverja — najbrž iz revolverja znanke Colt. Izpraznjen naboj ni padel na tla.«

Nekaj trenutkov sva oba molčala. Ker mi Patrick ni hotel povedati še kaj več, sem se oglasila: »Veš, Patrick, najbolje bi bilo, če jim vse to lepo poveš in se zadeve rešiš.«

»Ko pa jim ne morem povedati še ničesar zanesljivega.«

»Kaj pa misliš o vsem tem gospodična Terrill?«

»Gospodična Terrill Dickensa do zdaj še niti videla ni.«

»Kaj misliš... da je gospodična Murphy...«

Patrick se je široko zarežal: »Ubila Dickensa? Ne, otrok moj. Ona je slučajno ravno takrat prišla noter, trčila ob truplo in okusila najhujši živčni pretresljaj svojega življenja. Veš, Dickens je bila včasih sama zbežanost in zmešnjavica in ko mu je Murphy telefonirala zaradi gospodične Terrill, je dolgo premišljeval, kako bi se zadeve lotil. Nazadnje se je odločil, da bo najprej izkoristil to, kar smo morda že ugotovili v naši pisarni. Zato je telefoniral moji tajnici, naj pride ob štirih v njegovo pisarno. Gospodično Terrill je pričakoval šele ob pol petih. Murphy je tukaj hitro opravila, ker sem se jaz že odpravil k poroki, kakor veš; zato je prišla že dve ali tri minute prej, kakor sta bila domeniata in je našla Dickensa že mrtvega. Ko je spreviedla, kakšen je položaj, je prišla sem in mi telefonirala v hotel Chelsea. Policija misli, da sem Dickensa jaz našel. Nič zato, saj znam bolje lagati kot Murphy in za zdaj se je treba s policijo pogovarjati samo o nesreči, ker so dokončno ugotovili, da gre samo za nesrečen primer. Tajnice ni nikoli videl v bližini Dickensove pisarne. To ni nič čudnega, ker je ob taki uri tam okrog malo prometna. Dickensova pisarna leži eno nadstropje niže kakor moja; stopnišče je speljano skozi ta konec zgradbe, dvigala pa so zgrajena na drugem koncu in do njih prideš okrog vogala. Murphy je stekla dol telefonirat.«

Novosti Mladinske knjige

O. Heintz: IZ ŽIVLJENJA PTIČEV.

Knjiga, že četrta v zbirki »Iz življenja živali« je bogato ilustrirana. Med besedilom je 99 slik in 4 večbarvne priloge. Broširan izvod stane 210, in vezan v polplatno 297 dinarjev.

MAKEDONSKÉ PRIPOVEDKE.

Ki jih je izbral in priredil dr. Maks Robič, so prvič natisnjene v slovenščini, obenem pa so tudi zadnja novost naše zbirke pravljic. Broširane stanejo 198, vezane v polplatno 260 in v celoplatno 340 dinarjev.

Franc Strle: MED PROLETARCI.

V knjigi je opisan pohod slavne XIV. divizije na Stajersko. Delo je ilustriral in opremil akad. slikar Ive Seljak-Copić, na posebnih prilogah so reproducirane fotografije najbolj znanih borcev in voditeljev Tomiščeve brigade. Broširan izvod stane 140 dinarjev.

Opozarjamo Vas še na nekaj knjig, ki izidejo ta mesec:

Selma Lagerlöf: Čudovito potovanje Nilsa Holgerssona.

F. Rabelais: Gargantua in Pantagruel.

N. V. Gogolj: Taras Bulba.

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali pa pri založbi MLADINSKA KNJIGA, LJUBLJANA, Titova 1a/IV p. p. 36.

Polkovnik je bil mrtve, ležal je na divanu, soba pa je bila odprta.

Po telefonu so poklicali v hotel — da bi truplo »našli še pred jutrom« — naj pride polkovnik takoj k telefonu. Nihe ga ni čakal pri aparatu Nekaj minut

»Nek.«

»Lahko prosite zanj, gospod Redl.«

»Pokorno — prosim — samokress,« je rekel jecljaje.

Nihe ga ni imel s seboj. Toda obljubili so mu ga. Eden članov komisije se je odpravil domov in ga izročil »gospodu Redlu.«

Stirje oficirji so čakali na oglu, Redlovih oken niso mogli videti, ker je bila soba dvorišča. Postavili so zasede, da jim ne bi mogel pobegniti. Ure tečejo, Nobenega ropota...

Kljub vsemu ne morejo reči oboje: »Pohitite, radi bi šli spat!« Ura je že pet. Zgodaj jutraj je treba javiti šefa generalnega štaba, da je zašera končana. Zaradi tega so po telef poklicali agenta. Dva oficirja pa sta morala s prvim vlakom v Prago, da bi preiskala stanovanje »gospoda Redla.«

Detektiv, ki je prišel, so ročili, naj mirno odide, če naj de gospoda polkovnika mrtvega, da ne bi bilo upadljivo, ker je samomorilca našel ravno policijaški jent.

za tem so iz hotela obvestili policijo o samomoru v hiši.

Po kosilu so vlomili v polkovnikovo stanovanje v Pragi.

Najbolj je začudilo komisijo, da je bilo stanovanje urejeno nekoliko po škenslem okusu. Povsod so bili majhni okrasni predmeti, mehki, rožnati prti in pregrinjala na postelji z baldahinom, figurice...

Med privatnimi pismi so našli tudi papir, ki je pričal o njegovi strastni ljubezni do mladega ulanskega oficirja v Stockerau, toda ta se je zaljubil v neko dekle in se hotel poročiti.

»Dragi Stefan! Nikakor ne morem dojeti, zakaj me hočeš zapustiti, ko si mi tolikokrat obljubil, da boš zvest in hvaležen. Lahko ti ponovim samo to, da oš v zakonu nesrečen... Najraje bi odpotoval s teboj (Davoš?), takoj ti lahko uredim dopust in dovoljenje. Mislim, da ti bom lahko kupil obljubljeni vestro-Daimler (avtomobil)...«

Našli so velikanske množine »bežinega« gradiva. Redl je vsaj deset let živel zelo razkošno in se ukvarjal z vohunstvom.

Kako so ga lahko pridobili za vohunstvo?

Človeka Redlovih sposobnosti in položaja ni tako lahko pritegniti kot kakšnega selenca.

PRIHODNIČ:

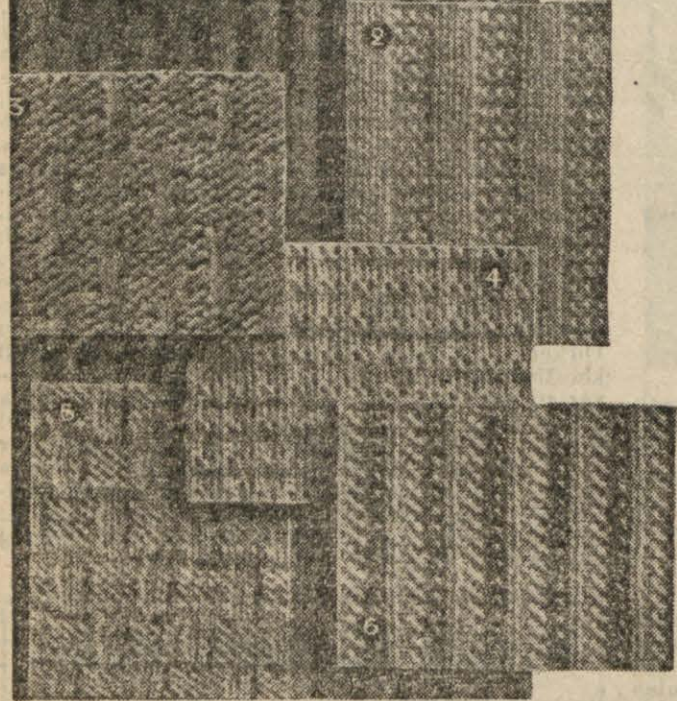
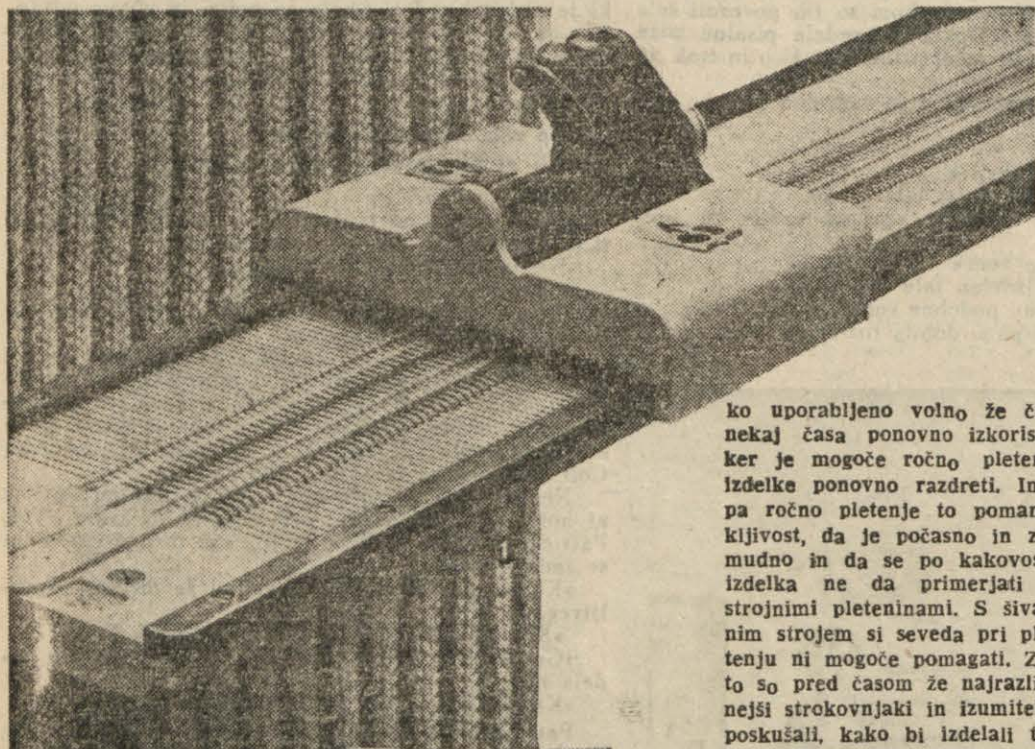
Prihodnič vam bomo govorili o velikem špijskem delu v drugi svetovni vojni. Gotovo vas bo zanimalo, saj so to najnovejše neobjavljene strani iz zgodovine.

Izza kulis II. svetovne voine

Žena pri delu, doma in v družbi

PLETILNI STROJ

nova pridobitev gospodinjstev

Moderna gospodinjstva so že močno mehanizirana. Pomagajo si s plinom in elektriko, v kuhinji pa je razvrščena že vrsta zelo praktičnih ročnih strojev za razna dela. Z najnovejšimi električnimi pečicami postaja kuha, skoraj bi lahko rekli, avtomatizirana. Nič slabše ni s pomivanjem in pranjem, kjer se prav tako z velikim uspehom uveljavljajo stroji. Stroji pomagajo tudi pri popravljanju, pri vrtnih delih in še na mnogih drugih področjih gospodinjstva.

Eden najstarejših avtomatiziranih strojev je prav gotovo šivalni stroj. Minilo je že več kakor sto do stoddvajset let, odkar so

ga toliko izpopolnili, da je postal uporaben za šivanje ter začel izpopolniti ročno delo. Začet se je njegov zmogljivostni pohod in kmalu je prodrl celo v najbolj zaostale kraje. Vsako naprednejše gospodinjstvo ima danes šivalni stroj. Mlade gospodinjke, ki jim ni dano, da bi si ga lahko kupile že pred poroko, varčujejo, da si ga kupijo čimprej.

Kaže, da bo šivalni stroj v kratkem dobil še eno pomembno izboljšavo: z zelo priljubljeno oblačila. Marsikatera gospodinja si kupi volno in sama spleče potrebne puloverje, jopice, kapice in krila za člane svoje družine. Tako prihrani precej denarja, hkrati pa lah-

ko uporabljeno volno, že čez nekaj časa ponovno izkoristi, ker je mogoče ročno pletene izdelke ponovno razdreti. Ima pa ročno pletenje to pomankljivost, da je počasno in zamudno in da se po kakovosti izdelka ne da primerjati s strojnimi pleteninami. S šivalnim strojem si seveda pri pletenju ni mogoče pomagati. Zato so pred časom že najrazličnejši strokovnjaki in izumitelji poskušali, kako bi izdelali take »miniaturene« pletilne stroje, ki bi bili uporabni tudi v gospodinjstvu, kakor je uporaben šivalni stroj.

Po poročilih, ki prihajajo iz inozemstva, se zdi, da je zdaj ta problem že rešen in da se bo kmalu tudi pletilni stroj tako razširil, kakor se je šivalni. V Franciji na primer, kjer so gospodinjke pokazale izredno zanimanje za gospodinjstvene pletilne stroje, poznajo že 15 vrst takih strojev, ki jih izdelujejo razne tovarne. Gospodinjke so navdušene nad naglico njihovega dela in nad kakovostjo izdelkov. Iz podatkov, ki so nam na razpolago, lahko povemo, da porabi eden izmed teh strojev klobčič volne, ki tehtja 50 gramov, v petih minutah. To pomeni, da si lahko izdelate pleteno jopico v enem dnevu. Prav nič počasnejši niso drugi pletilni stroji.

Prva stvar, ki bo vsakega zanimala, je seveda, koliko stanejo taki stroji. Trenutno se giblje njihova cena v Franciji med 35.000 do 40.000 frankov. Nekateri tipi stanajo tudi nekaj več, vendar noben ne preseže cene 50.000 frankov. Drug zanimiv podatek je njihova teža. Ta je precej različna in se giblje od 2 do 10 kg. Največ pletilnih strojev tehtajo okoli 5,6 ali 7 kg. Dolgi so od 66 cm do 123 cm, široki pa večinoma manj kot 20 cm. Stevilo igel, s katerimi pletejo, se giblje od 130 do 192. Z nekaterimi je mogoče izdelovati prav vse vzorce, drugi so omejeni le na najbolj razširjene, posamezni pa so tudi specializirani. Za pletenje s temi stroji je uporabna volna vseh debelosti, sloh vsako vrstna volna za ročno pletenje. Ravnanje s temi stroji je večinoma preprosto in se ga vsaka gospodinja hitro priuči.

Enega takih strojev kaže tudi naša slika. Videti je, da je ta praktični stroj zelo lichen izdelan, s katerim lahko delamo kar 6 vzorcev pletenja. Upajmo, da bodo ti stroji prej ali kasneje na razpolago tudi našim gospodinjstvom.

Med mnogimi vzgojnimi vplivi je gledanje otroka nad odraslimi in celo nad komaj starejšimi vrstniki nedvomno zelo važno. Kar opazujemo otroke naših najbližjih znancev! Videti bomo, kako celo v drži telesa, v načinu govorjenja in kretanja posnemajo svoje zglednike — očeta, mamo, starejšega brata ali sestro. Preden otrok doraste, si najde že mnogo zglednikov. Znanja je na primer pri večjih otrokih zavezanost v kakega filmskega zvezdnika ali zvezdnico.

O kvadratnih zgledih lahko mnogokrat beremo smešnice, daljše ali krajše zgodbe in resne vzgojne članke, ki vsi svetujejo, naj ne govorimo in ne delamo pred otrokom stvari, o katerih smo prepričani, da so napačne. Naj vas spomnim samo na znano ilustrirano smešnico, kjer sedi družina pri kosilu in kjer med jedjo očka in sin bereta časopis. Teda očka s hudo vzgojnimi besedami zagrmí: »Smrkavec, kolikokrat sem ti že povedal, da je zelo nedostojno brati med kosilom!«

Ali še niste nikoli srečali znanke, ki vam vsa obupana potoži, da njen sinko govori tako nedostojne besede in da ji je bilo v kakšni družbi zaradi tega že večkrat nerodno? Eno takih znanek sem nekoč slučajno obiskala. Prav nič ni pomišljala, ko je pred štiriletnim Andrejčkom pripovedovala o svoji podnadjemnici, da je kmečka koza in zabita gorjanska hutara, ki ne zna niti parketa očistiti. Čez nekaj dni sem šla mimo njihove hiše. Na dvorišču je stal Andrejček in hudo zmerjal svojo malo prijateljico Metko: »Kam si dala moje kocke, ti kmečka koza, ti zabita hutara?« Teda se skozi odprto okno vsa oporčena nagne Andrejčkova mumica in z žalostnim glasom reče: »Andrejček, kako pa govoriš? Ali te tako učimo? Ne vidiš, kako je tvoja mamica žalostna, če njen sinek tako grdo govori?«

Se bolj kot besede pritegnejo otrokovo pozornost dejanja — dobra in slaba seveda.

Janežkov očka je šofer. Kadar popravlja svoj avto,

MLADOSTNO SVEŽINO
VAN Taint Boll
DA

ga sinek vnato opazuje in mu po svoje pomaga. Pa se domisli Janežek, da je mamico že večkrat slišal tožiti, čes da je njen štedilnik nekaj pokvarjen, ker ne vleče dobro. Vzame nekaj očkovega orodja in se odpravi »na delo«. »Mamico bom presenetil in ji popravil štedilnik!« si misli. Ko se mamica vrne s trga, zaloti Janežka, kako s kladivom razbija po štedilnikovih vraticih. »Ti, ti nesrečni pavlaček, saj nam boš vse uničil!« In po krepkih udarcih sledi še ura klečanja v kotu. Janežek pa si zaman beli

glavo, čemu je bil kaznovan, saj je vendar hotel samo pomagati pri popravilu štedilnika...

Pred kratkim sem v neki predmestni gostilni opazovala družbo Ljubljancev, ki so se ustavili menda z izleta grede, da se okrepčajo in odahnejo. S seboj so imeli tudi malo sedemletno deklico. Nekaj časa se je dolgočasila, ko pa je začela družba piti bratovščino, se je deklica razživila in pritegnila pozornost vseh gostov. Tekala je od enega do drugega s kozarcem vina in se zelo aktivno vmešavala v potek »važnega« dejanja. »No, sedaj pa še vi, gospod, z našo Eli! Daj-

Ce hočete ostali mladostni in lepi, uporabljajte
NARTA
kozmetične izdelke.

ta no, poljubita se že enkrat!« Opazovala je vse čisto natančno in je pri »bratovškem poljubu« neke starejše dvojice ugotovila, da sta »revi«, ki se še poljubiti ne znata. Neke gospod v njihovi družbi jo je glasno pohvalil, kako je pametna in je tudi z njo pil bratovščino!

Potem pa še tožimo, kako je sodobna mladina slabo vzgojena!
JANA

ŽENSKE PO SVETU

V Sveci imajo prvo ženo, ki opravlja funkcijo poslanika. To je Frances Willis, (glej sliko spodaj), ki zastopa v Sveci vla.

do ZDA. Njena dolžnost ni poseben lahka, saj jo opravlja v državi, kjer še nimajo žene niti volilne pravice.

Mati devetih otrok — minister. Na Danskem so zaupali vodstvo ministrstva za trgovino ženi, ki je mati devetih otrok. Imenuje se Lis Groes. Znanci, ki jo poznajo, zatrjujejo, da se pri njej najbolj čudijo temu, kako najde dovolj časa za vse svoje številne opravke, posebno pa za vzgojo svojih otrok. Otroci pa niso bili preveč navdušeni nad častjo, ki jo je bila deležna njihova mati. Pritoževali so se, da bo odslej imela še manj časa zanje.

Ali naše filmske in gledališke igralce odgovarjajo na ljubavna pisma, ki jim jih pošiljajo neznanci? Tega res ne ve-

Na levi: Obleka domače zamisli z visoko stojecim ovratnikom in ozkim krilom. Kljub vsej preprostosti je praktična in elegantna.

Na desni: Boukle volnena obleka s šal ovratnikom in svončastim krilom. Model: MAGGY ROUFF

mo! Vsekakor domnevamo, da ne! Toda če odgovorjajo, prav gotovo ne delajo tega s tako skromnostjo, kakor na primer znamenita kitajska filmska igralka Ci-čan-si, ki s svojim oboževalcem odgovarja s takim pismom: »Tovariš, Ci-čan-si je ganjena zaradi vtisa, ki ga je njena podoba napravila v tvojem srcu; na nesrečo se je v njeno srce že veseli ljubez od drugega. Ci-čan-si želi, da bi kljub temu sprejel njeno fotografijo, ki ti jo pošilja s posvetilom.«

Nenavaden pozdrav je doživela komaj omožena žena mesarja Stan Richardsa, ko se je nedavno poročila v Londonu. Na Angleskem je že zelo stara navada, da naspribo častniki, ko se poroči njihov tovariš, po poroki mladi dvojici špalir, pri čemer dvignejo svoje sablje v zrak tako, da napravijo z njimi nekakšen predor, skozi katerega mora iti potem mladoporočenca. Te navade so se spomnili stanovski tovariši mesarja Stan Richardsa, le s to razliko, da so namesto sabelj vzeli najdaljše volovske kosti, ki so jih dobili. Okrasili so jih in povežali, nato pa z njimi napravili mladoporočenca »častni loke«.

Novorojenček, ki je tehtal komaj pol kilograma. Eugenia Calvert iz New Yorka se je onesvestila, ko so ji povedali, da je rodila otroka, ki je tehtal komaj 580 gramov, torej le malenkost več kakor pol kilograma. Kljub temu njen strah ni bil upravičen. Otrok je bil najbolj zdrava in zdravniki so prepričani, da bo živel

ter se normalno razvijal. Calvertova je rodila v bolnišnici Flower na Peti aveniji. Domnevajo, da je to najmanjši otrok, ki se je kdaj koli rodil.

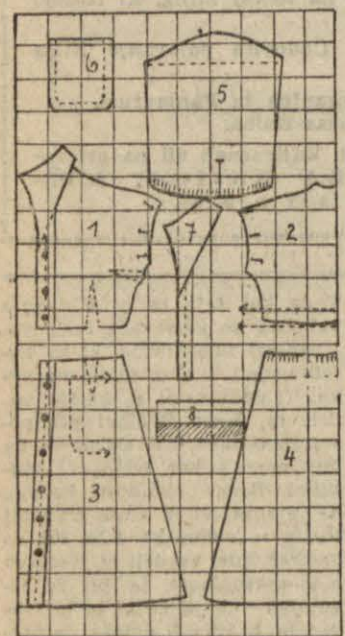
Babičini četvorčki. V Avstriji živi žena, ki je kljub svojim 38 letom že babica (stara mati). Čeprav je še sorazmerno mlada, je v svojem zakonu, ki traja 21 let, rodila že 12 sinov, katerih najstarejši so poročen in imajo svoje otroke. To pa še ni vse. To nenavadno ženo, ki se imenuje Etner Hudson, so nedavno prepeljali v materski dom v Sidneyu, kjer je rodila četvorčke: sina in tri hčerke! Njen dvajseti sin je bil rojen pred komaj 14 meseci!

Najmlajša pilotka v Franciji je Janne Gauthier, ki je stara komaj 17 let (na sliki spodaj).

Te dni je opravila z odličnim uspehom zadnji pilotski izpit in mojstrsko obvlada letalo.

Krojimo same!

na kroju so zaznamovani s črtkasto črto, označeni pa so tudi šivi in gumbi.

Za izdelavo take halje potrebujemo štiri in pol metra blaga širine 80 cm.

Te vrste halja je zelo praktična tudi zaradi rokavnega izreza. Rokave lahko hitro dodamo oziroma pritrdimo z gumbi ali jih odstranimo. Tako nam taka halja služi v dveh različnih variantah.

Mnogo žena in deklet je, ki vsaj nekaj razumejo o šivanju. Takim bo naš krojni predlog v veliko pomoč, da si sešijejo po predlogi in navodilu same haljo iz svile, sifona, klota ali pikeja. Služila jim bo za solo in delo v poklihih.

Kadar prerinjemo kroj v prave mere, moramo načrtati po 10 cm velike kvadrate. Iste oblike kroja potem prenesemo na to mrežo kvadratov in s tem dobimo kroj naslednjih mer: prsa 96 cm, pas 78 cm, bok 104 cm. Celotna dolžina halje je 120 cm, rokavi od gumbov z manjšo 55 cm. Za šive je treba dodati. Vsihki

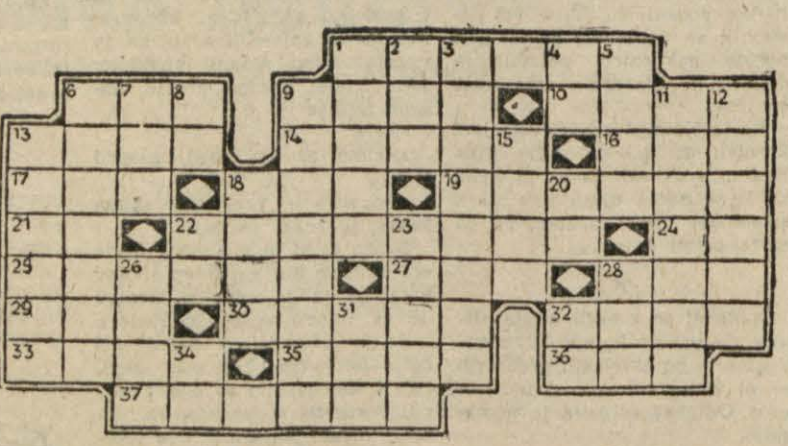
UGANKARSKI KOTIČEK

Prva nagradna križanka

Vodoravno: 1. časovni prislov; 6. okrajšava za nagovorno besedo; 9. večer (srb.); 10. postaja na progi Ljubljana-Maribor; 13. Postaja na progi Poljčane-Slovenska Konjica; 14. rimski policijski uradnik; 16. nevarna bolezen; 17. nedoločni zaimek 2. sp.; 18. nevarna žuželka; 19. fermenti; 21. oblika pomožnega glagola; 22. samomorilec; 24. kredit, zaupanje; 25. mestece na Hrvaškem; 27. ime za domačo žival; 28. dnevi v rimskem koledarju; 29. vezilo; 30. del živalskega telesa; 32. angleški minister; 33. gorovje v Ameriki; 35. vrednost izražena v denarju; 36. reka v Sovjetski zvezi; 37. abscesi, ulkusi.

Navpično: 1. igralec na piščali na mehove; 2. čutni organ (množina); 3. se razprostira med Bejunščico in našo mejo z Avstrijo; 4. znak za kemično prvo (kovino); 5. pomladanski; 6. veselo otrok; 7. sorodnik; 8. osebnostni zaimek; 9. industrijski kraj v Sloveniji; 11. počasen, terja veliko časa; 12. mostoven; 13. vrsta špinašnice; 15. španska ženska ime; 18. gora na Koroskem; 20. dva enaka soglasnika; 22. stara slovanska pijača; 23. tuje žensko ime; 26. najbolj razširjeni moderni indijski jezik; 28. umetni jezik, ki ni prodl; 31. gradivo; 32. okrajšava za moško ime; 34. italijanski spolnik.

Danes objavljamo prvo nagradno križanko našega najnovjšega nagradnega ugankarskega razpisa, ki smo ga priobčili v prejšnji številki. Za reševalce, ki bodo pravilno rešili nagradne križanke, je razpisanih 30 denar-

svojem rešitvam priložiti tudi toliko kuponov, kolikor bo poslal rešenih križank in iz istih števil. Zato jih skrbno shranjujte. Posamezniki rešitev ne pošiljajte, ker jih ne bomo upoštevali. Rok za pošiljanje rešitev bomo objavili hkrati z zadnjo nagradno križanko.

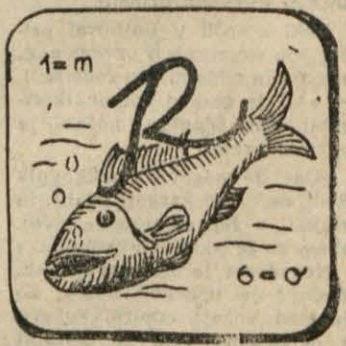
Stevilcnica

1.	1	2	3	8	9
2.	2	9	7	10	1
3.	3	2	9	7	5
4.	4	9	5	7	10
5.	2	3	4	9	2
6.	0	3	4	6	10
7.	6	10	3	8	1
8.	7	8	9	5	7
9.	8	3	2	1	5
10.	9	2	6	7	10
11.	5	1	4	6	10
12.	7	4	3	4	6
13.	10	1	2	3	10

Besede pomenijo: 1. eden izmed ustanoviteljev Rima, 2. obrtnik, 3. uničevalci tekstilij, 4. tuje moško ime, 5. gospodinjstva potrebščina, 6. nazivi, naslovi, 7. belgijska trdnjava, 8. mesec, 9. zločin, 10. reka v Slavoniji, 11. tuje žensko ime.

Uganarki nagradni razpis
Kupon št. 1

REBUS

RESITEV UGANK V 2. STEV.

Križanka — Vodoravno: 1. okopač, 6. pekoča; 11. teritorij; 12. ekonom; 14. lopata; 16. Rokan; 18. čar, 19. anal; 20. kot; 22. ceh; 23. str.; 24. zaverenik; 26. Benares; 27. monolit; 29. bes; 31. Aleš; 32. non; 33. Kato; 34. roč; 36. sirek; 37. oratar; 40. Pesaro; 41. solastnik; 42. Ortnek; 43. tokava. — Navpično: 1. ope-ras; 2. Otakar; 3. penal; 4. Aron; 5. čim; 6. pol; 7. Eros; 8. kip; 9. ojačen; 10. Alarik; 13. kontrolor; 15. tahimeter; 17. novator; 20. Kanin; 21. teren; 22. ces; 24. zel; 25. Ren; 26. boš; 27. Marok; 28. nečast; 29. baraka; 30. sokota; 33. kisik; 35. Zale; 36. seno; 38. ton; 39. rak; 40. PTT.

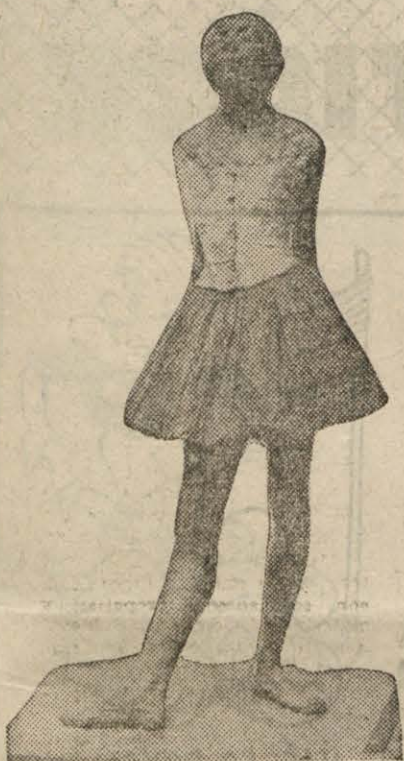
Pravzaprav je zelo težko povedati, koliko je staro tole ljubljansko Mestno gledališče. Sezona, ki se je to jesen začela, je šele druga v kolikor toliko normalnih pogojih; če štejemo še prejšnjo, ki je stekla komaj sredi zime, je to vendar že tretje leto pod svojo streho. »Gledališki list« je predstavil svoje letošnje zvezke kot četrti letnik, kar kaže, da so bile že prej nekje nekeke predstave.

Dva majhna jubileja pa sta vendarle izpričana in ta dva sta dala povod za nekaj kronike o tem našem teatru: prvega novembra so potekla štiri leta, odkar so se njegovi člani prvič zbrali k skupnemu delu in predvečer tega dogodka je počastilo gledališče s krstno predstavo, ki je bila hkrati njegova petindvajseta premiera.

Dediči pogrebnih konj

1949. Prvi dom na Ambroževem trgu. Zgoraj je bila direkcija: ozka, temna, s soba z dvema klopma in z Askerčevu pisalno mizo, ki jo je za prve dni iz prijaznosti posodil Mestni muzej. Po stopnicah navzdol, skozi vežo in preko dvorišča je vodila pot v stinski dvorano podfletja »Beton«, kjer so domovali še nekaj let prej konji pogrebnega zavoda. Tam je bila šola in oder. Tam so predavali naši gledališki strokovnjaki, tam so tekli prve ure z gospo Nablocko... Počasi je postal ta prostor že kar doma, če je bilo v njem vsaj malo tople, če pred vrati niso ves dan žagali drva, če sredi prekinil vaje ali predavanja, ker je potreboval lastnik svojo dvorano za drugačno rabo.

Kdo je ta plesalka?

Zaman ugrabite, katera plesalka je to. Ne poznate je. Sicer pa se motite — to sploh ni živa plesalka — temveč je kip, bronasta figura s krilcem iz resničnega blaga. Videti pa je kakor živa, kakor da se bo zdaj zdaj iz mirujoče drže zavrtela v graciozen ples. Umetnino je napravil francoski slikar Edgar Degas (1834—1917) in marsikomu ni znano, da je bil tudi odlični kipar. Degas je vneto obiskoval baletne predstave in koncerte in sploh vse pariške prireditve od opere pa do konjskih dirk. Bil je tankočuten opazovalec življenja in je upodobil vrsto prizorov iz družbe, ki ga je obdajala. Danes se je to življenje spremenilo le po svoji modni zunanosti, v bistvu pa je ostalo isto in zato nam je njegovo delo danes še vedno tako blizu. Medtem ko so njegovi sodobniki — impresionisti — slikali na svoj poseben način predvsem pokrajino, pa je središče Degasove umetnosti — človek.

Meseci trdega, žilavega, naporenega in vendar čez vse vedrega dela, ki ga je spremljala ena sama misel: kje, kdaj bomo igrali?

Drame brez odrov

1950. Tisti meseci, ki so bili določeni za priprave, so se razrasli v leto dni in več. Iz trimesečnega tečaja je postala celoletna šola z večnimi predavanji in seminarji, s študijem odlomkov in celo dram, ki nikoli niso videli odra. Zraven pa iskanje dvorane. Vse smo »prezidali«, kar jih je v našem mestu, pa povsod so se postavljali plotovi in podirali upi.

Na tole današnje hišo v sru Ljubljane smo mislili kajpada že od prvega dne, pa so nas z vseh strani preprečevali, da so naši predlogi neuresničljivi. Končno smo sami dokazali, da se le da in zapeli so prvi krampi.

To je bilo v pozni jeseni, ko je imelo dete že svoj prvi rojstni dan.

Mrle sodbe in obsodbe

1951. Strokovnjaki so preračunali, ko so se le sprijaznili z našimi načrti, da je treba za vse to šest tednov dela.

V praksi se je pokazalo, da se dá opraviti vse to tudi v — štirinajstih mesecih.

Spomladi je bila pripravljena cela serija predstav — domala vse so zrasle v sobah in na zasilnih odskih deskah — v naši hiši pa so se vedno samo podirali. Hoteli pa so nas videti.

To so bile tiste naročene interne predstave slabega spomina, ki so tekale v hladnem ozračju, pod tujo streho, brez pomoči in bodrilne besede od koderkoli, z nepremagljivim občutkom, da gre le za mrlo sodbo in obsodbo.

Tudi jesen se ni prinesla hiše. Zivotarjenje brez doma in dvomi ob teh prvih štirih večerih so že skoraj rušili vero vase.

Začeli smo znova. Odložili smo vse, vsa štiri dela, ki naj bi se po prvotnem načrtu še igrala v novem gledališču, in se lotili priprav za nova. Prav v zadnjih dneh leta, 29. decembra, so zagorele luči na novem odru; s Cankarjevo dramo se je začela pot v javnost.

Konec prologa, ki je cela drama

1952. Do konca sezone smo našli šest novih premier, 131 predstav, 26.750 obiskovalcev, milijon dinarjev inkasa.

Predstav — nič manj, kot jih more dati v polovici sezone katerikoli gledališče v normalnih delovnih pogojih; obiskovalcev — precej manj, kot bi si jih želeli; razumevanja pri ljudeh, ki so odločali o nas in pri kritiki, ki je po svoje usmerjala javno mnenje — manj, kot smo želeli, potrebovali in morda tudi zaslužili.

Vendar pa je bil led prebit. S tem je bilo naše drugo dejanje končano.

Prvo je bilo samo za povabljen.

Prolog, ki je bil najdaljši, pa samo za nas.

Jesen pa je prinesla — vsaj za nas, ki smo bili vsega slabega že tako vajeni — čudežno prerodenje. Bila je res prva redna sezona pod svojo streho, z urejenim ansamblom, z enajstimi premierami, se-

Le naše kvalitetno

ALBUS

milo

vam pri pranju varuje perilo!

Nekateri igralci Mestnega gledališča v Ljubljani ob svoji petindvajseti premieri, kakor jih je videl naš karikaturist Miki Muster

zona, ko so vsak večer zagorele luči in so bile tudi podnevi vaje na odru, sezona, ko je prišla kdaj pa kdaj od kod tudi besedica priznanja — predvsem pa sezona, ko nas je publika spoznala in naravnost povedala, da nas ima rada.

To je bilo za nas največ: ob koncu sezone smo videli, da je obiskalo našo hišo 84.000 ljudi — bili smo v tem pogledu prvi med slovenskimi gledališči.

Majhen jubilej velikega pričakovanja

1953. Štiri leta, petindvajseta premiera. Nova krstna predstava, s katero je dokazalo gledališče, ki ima včasih rado v svojem repertoarju tudi intimna, dnevnemu šumu odmaknjena dela, da zna ujeti tudi korak z dnevnimi dogodki.

Drama o trpljenju ljudi ob slovenskem

morju in hkrati jubilejna predstava — prvi, majhen in zelo skromen jubilej, ki pa kaže vendarle zanimivo podobo. Veliko pričakovanje, rojeno pred štirimi leti, se počasi izpolnjuje.

To je že peta krstna predstava — tretjina vseh del je bila iz slovenskega, polovica iz slovanskega repertoarja; razen štirih so bila vsa ta dela to pot prvi uprizorjena v Ljubljani; med njimi je bilo dvanajst dram, deset komedij in tri mladinske igre.

Taka je prehojena pot. Ona, ki se zdaj odpira, je daljša in morda ne bo manj težavna. Ena misel pa nam daje dobro popotnico: imamo publiko, ki je rada z nami. To spoznanje daje veselje do dela in nalaga hkrati odgovornost, da bo to delo kar najbolje opravljeno.

Dušan Moravec

DVE LOBANJI

Reinhardt, profesor filozofije, je povabil svoje slušatelje na dom, da bi diskutovali o nekaterih problemih. Neki mladi mož ga je s svojimi bedastimi vprašanji neprestano mučil. Videl je dve lobanji na pisalni mizi in vprašal: »Ah, gospod profesor, povejte no, čigava je ta lobanja?«

Profesor ga je nekaj časa gledal, nato pa rekel: »Lessingova.«

»Ah, nek se je hrupno navdušil študent, »kako interesantno! In ta druga, manjša lobanja?«

Spet se je profesor zagledal najprej vanj, potem pa v lobanjo. »To,« je podudil, »to je pa Lessingova lobanja — iz njegovih mladih let...«

POKLICNA VLJUDNOST

Znani angleški kritik Beverly Baxter je obdedoval s slavnima dirigentoma — Malcolmom Sargentom in Thomasom Beechamom. Prvi je pripovedoval o svojih prijetljajih na nedavnem gostovanju po Izraelu. »Pri tem sem imel,« tako je pravil, »neprijeten doživljaj: dva Arabca sta streljala name.«

»Kaj res,« je zagodrnjal Sargent, »sploh nisem vedel, da so Arabci tako muzikalični.«

AMERIŠKI STRAH

V washingtonskem časopisu lahko berete tole besede:

»Strah me je,« je tožil zajček, »da mi bo senator McCarthy porezal moja lepa dolga ušesa.«

»Nesmisel,« je zagotavljala zajčkova mati, »saj vendar veš, da hoče pristriči ušesa samo kamelam.«

»Je že res — toda kako naj mi dokazem, da nisem kamela?«

Privatno življenje S Freuda

Pred kratkim je izdal angleški psihater Ernest Jones zanimivo študijo o Freudu, očetu moderne psihoanalize. Precej vode je steklo pod mostovi Dunaja od tistega dne, ko se je začel mladi židovski nevrologist baviti s podzavestnim življenjem. Danes bi si moderne analize posameznika le težko predstavljali brez njegovega ostrega vploga v človeško notranjost. Mnogi tudi manj izobraženi ljudje so prišli do spoznanja, da je Freud povedal marsikaj pametnega in novega o človeštvu samem.

Res, da ni povedal vsega. Ko je Freud pozneje v 41. letu svoje starosti razkril, kaj vse je doživljal v prvih treh letih svojega življenja in ob tej priliki poudaril, da je bil ljubosumen na svojega mlajšega brata, ki je imel le 12 mesecev ali pa, da se mu je vzbudil libido, ko je kot dveleten deček videl svojo mater gola — ni povedal pravzaprav popolnoma nič novega in nevsakdanjega. Toda, če hočemo razumeti Freuda, moramo razumeti družbo, v kateri je le-ta živel, pravi njegov biograf prof. Jones. Avtor, eden najbolj znanih Freudovih učencev, nam odkriva v svoji knjigi Freuda, kakor ga je spoznal po raznih virih, ki jih Freud sam ni mogel uničiti.

Ni slučajno, da je Freud sovražil glasbo in cenil Cromwella, po katerem je krstil tudi svojega drugega sina, da je bil strog puritanec, ki ni imel niti najmanjšega osebnega interesa v tako važnem in čisto kritičnem vprašanju, kot je prav spolnost; da je n. pr. svoji zaročnici prepovedal, da bi se drsala, ker bi se lahko pri tem naslonila na ramo koga drugega; da je včasih

njegova družina živela v tako slabih razmerah, da je ni mogel niti obiskati; da je imel njegov oče — sicer trgovec z volno — 40 let, ko se je rodil on in da je Freud sam trpel zaradi zelo močne psihonevroze, ko je ustvarjal svoj sistem psihoanalize. Ali ga bomo zdaj laže razumeli?

Slavnemu predsedniku Severne Amerike, Abrahamu Lincolnu je nekoč rekel njegov politični nasprotnik: »Mnoga mesta v vašem govoru so bila zame nedosegljiva.« Lincoln mu je odvrnil: »Zelo obžalujem! Moje pes ima s svojimi bolhami prav take težave.«

Proti kašlju pomagajo prsne karamelo „Pionir“

proizvajajo jih izključno

„Jugodijetetika“ Zagreb

kovarna farmacevtsko dijetetskih proizvodov

preje „Pionir“

Zahtevajte samo prsne karamelo „Pionir“ v izvornih vrečkah, ker vam je s tem zagotovljena kvaliteta in čista.

PINGVINI

klovni v živalskem svetu

Moški prisluhnite, kaj bi se vam zgodilo, če bi se ta hip spremenili v pingvina. Cepeli bi sredi širne ledene poljane in pri kakšnih 30 stopinjah pod ničlo grela jajce, ki vam ga je prepustila v skrb vaša nežna soproga.

Ze odkar so mornarji zahajali v južna morja, so jih navduševali pingvini — saj so bili tako podobni njim samim. Od kod je prišlo to čudno ime? Trditve je več: iz španskega pingvigo, kar pomeni: tolsti, iz walleškega pen gwyn, ali po naše bela glava, in spet tretja — da je nastalo zaradi malarne izgovorjave angleškega pin wing — to bi bil ptič s prestriženimi krili.

Pred milijoni let, ko se je Himalaja šele dvigala iz ravlin, so živeli na zemlji orjaški pingvini, ki so preživeli druge svoje vrstnike celo do dobe, ko so sesalci zavladali svetu. Njihovi ostanke najdemo v skalah Nove Zelandije in vseh večjih otokov južne poloble. Danes živi na svetu še okrog 20 vrst in podvrst te prijetne živali.

Malo ljudstvo živi po vsej južni polobli, od tečaja do ekvatorja. Najdete ga v Južni Ameriki, v Južni Afriki, Avstraliji, Novi Zelandiji, po pacifiških otokih in seveda tam, kjer je njegovo kraljestvo, Antarktika.

Ceprev preživi pingvin lep del svojega življenja v ledenomrzi vodi in temperaturah, ki pogosto presegajo minus 30

stopinj, je vendar toplokrvna žival. In čeprav je mogoče najbolj oddaljen od vseh ptic, ima z njimi vendar eno skupno lastnost. Ko spi, skriva glavo pod nogo — najlažje dostopni del telesa — da bi jo skrnil pod krilo, pri zavaljenem truplu ni misliti.

Zaradi svojega aerodinamičnega trupa in močnih, čeprav okrnih kril, lahko pingvin plava kot tjučen in se potaplja kot želva. Opazovali so jih, ko so plavali z desetimi metri na sekundo in to pod vodo! Na suhem postanejo njegove krila prazne in smučarske palice pri droženju po neskončnih snežnih planjavah. Kraljevski pingvin se pršmuča po svojem trebuhu 15 km na uro. Trebuh mu je zares mnogo bolj prikladen za promet kot kratke noge. Pingvin ima še to lastnost, da se lahko potopi pod vodo in potem z veliko hitrostjo požene iz vode ter skoči na ta način tudi do 1,5 m visoko na obrežje. In kako se pingvin potaplja? V želodcih ujetih pingvinov so našli celo zbirko kamnov — jasno, čim težji je, tem bolje se potaplja.

Gotovo pa je najbolj zanimivo družabno življenje pingvinov. Znanstveniki so se podali na čeri, kjer živi na tisoče teh ptic, in po več tednov opazovali njihove navade.

Zanimivo je, da je pri pingvinih v navadi enozestvo in parjo pred očmi drugih. Nek znan ptičovec je preživel de-

sef sezon v pingvinskih kolonijah v času parjenja, toda vsi pari so se mu diskretno umaknili.

Pri dvorjenju velja v pingvinskem svetu lep okrogel kamen za podobno darilo kot diamant pri ljudeh. Kot viju-dnem kavalir bo samec prinesel svoj izbranki pred kamnom, čez in ji ga položil prep komeg. Ona ga bo sprejela, ali pa zavrnila. Toda ta kamen ima še drug pomen. Če ga zavrne na poseben način, s tem pokaže, da ni ona, ampak on. Pingvini so si namreč tako podobni, da samec ne loči svoje samice od samec. Isti ptičovec, ki sem ga že prej omenil, je doživel precejšnjo nerodnost, ko je pripravljal predavanje za ameriško združenje ornitologov: »O parjenju pingvinov.« Bil je že pripravil vse, kar je izvelkel iz opazovanj pingvinjega para v washingtonskem zoološkem vrtu. Takrat pa sta oba pingvina nenadoma poginila. Obdukcija je pokazala, da so se vsa znanstvenikova opažanja nanašala na dve samici. Nadvse zanimivo je tudi zaskonsko življenje pingvinov.

Dokler samica ne izleže edinega jajca, ji samec dvori na vse načine in skrbi za njo, toda brž ko je samica svoje delo opravila, zapusti jajce in

njihovo kožo. V ujetništvu pingvinile redkokdaj dolgo živijo. Navajeni so zdravega antarktičnega podnebja, kjer ne morejo uspevati nobene bakterije, so pa zato lahek plen zmerni klime.

Pingvini so izredno radovedne živali. Brž ko se pojavijo ljudje, se v celih procesijah podajajo k njim. Neki raziskovalec piše, da so njegov šotor tedne in tedne oblegale jate pingvinov, ga pozljivo ogledovale in spet odkorakale naprej. Danes ljudje niso več največji sovražniki pingvinov. Največ škode jim napravijo

roparski kiti, morski leopardi in galebi, ki kradejo njihova jajca. Ti kiti so precej manjši od navadnih kitov in imajo kakšnih 12 parov zob v vsaki čeljusti, so pa tako požrešni da napadejo celo človeka na robu ledenih plošč. Tudi morski leopard je krvolok. Pod črmi in ledom preži na pingvine, ki se pa tega tudi dobro zavedajo. Zato pogosto vidite, da pred skokom v vodo vlijudno potiskajo eden drugega proti robu — morski leopard vedno zagradi le prvega — kar seveda od teh simpatičnih ptic ni preveč značajno.

Velika uganka je še danes, ali je bil pingvin v davni prav tako nesposoben za let kot danes. Nekateri znanstveniki trdijo, da so v času, ko je bila Antarktika pokrita še z zeleno

odejo, pingvini nedvomno letali po zraku. Toda ta potreba po zračnih višavah jim je z nastopajočim ledom polagoma izginjala, krila so postajala manjša in so končno tako okrnela, da niso bila več sposobna dvigniti težko ptico v zrak. Drugi spet pravijo, da je tudi takrat pingvin znal plavati in letati, toda ker je prešla vsa hrana v morje, se je navadil pač samo prve umetnosti, drugo pa je zamenjal. Niti podoben študij pingvinovih embrijev ne more rešiti teh ugibanj.

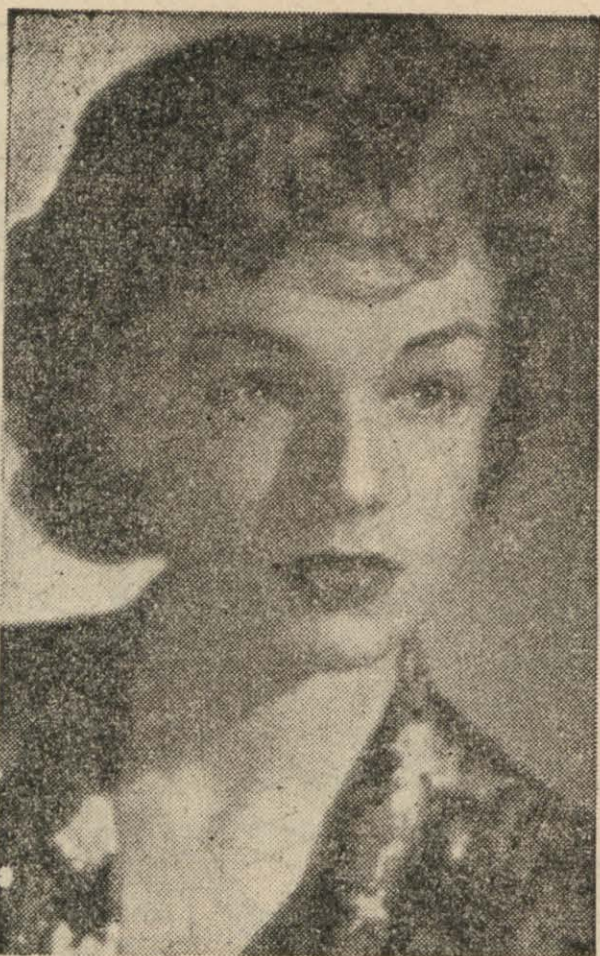
V določenih obdobjih se pingvini zberejo v tisočih na ledenih ploščadih ob morju in paradižajo kot vojaki. Najprej v majhnih oddelkih, potem v četah in končno v celih divizijah. Ure in ure dolgo korakajo v lepih vrstah na levo, se skoraj kot na ukaz obrnejo istočasno naokrog in korakajo vsi proti desni. In to v enoredih ali dvoredih. Pravijo, da jim je ostala ta navada še iz zraza, ko so se selili v formacijah, kakršne vidimo še danes pri pticah selikah.

Gotovo pa je, da bi »malo ljudstvo«, če bi premišljevalo več o ljudeh, kot lahko s svojimi malimi možgani premišluje pomislilo: »Le kdo ve, zakaj korakajo ljudje prav tako kot mi?«

Pa recite, če niso pingvini radovedni!

Marcel Carné in Thérèse Raquin

Simone Signoret kot »Thérèse Raquin«

Z mojstrskim filmom po Zolajevem romanu »Thérèse Raquin«, ki je zastopal Francijo na letošnjem beneškem festivalu in bil odlikovan z drugo nagrado (prva ni bila podeljena) — srebrnim levom, ni sta zasloveli samo imeni odličnih igralcev Simone Signoret in Rafa Vallona, marveč predvsem ime ustvarjalca tega umetniškega dela — režiserja Marcela Carnéja. Zato bo prav, če povemo najprej, kdo je ta človek.

Ze leta eden najboljših francoskih režiserjev, spada Carné k onim filmskim delavcem, ki so se šele po dolgotrajnem »pomočnistvu« pri starejših režiserjih naučili svoje »obrti« in se polagoma dokopali do lastnega stila.

Leta 1903 v Parizu rojen, je 1928 prišel k filmu, ko je obšel na klin uradniško haljo. Ze prej pa se je v večernih tečajih izobrazil za snemalca. Začel je kot sodelavec Jacquesa Feydresa in pozneje Richarda Oswalda. Ze 1929 je snemal svoj prvi film »Nogent, Eldorado du Dimanche«, ki je bil v pariškem avantgardističnem kinu precej hladno sprejet. Zatem je spet asistiral celi vrsti režiserjev, dokler mu niso dovolili novega poskusa z »Jenny«, ki kaže še vse tipične napake začetnika, kljub nekaterim že mojstrskim prizorom. Pri scenariju je sodeloval Jacques Prévert, ki je ostal dolga leta Carnéjev najožji sodelavec. Po burleski (Drôle de Drame) (Dramska burka), kjer je resničnost postavljena na glavo in triumfira absurdnost, je sledil njegov prvi veliki uspeh »Quai des Brumes« (Obala v megli), ki mu je — kot je zapisal tedaj pariški časopis — prinesla legitimacijo enega vodilnih francoskih režiserjev. In nato »Le jour se leve« (Ob zori), kjer je prvič uporabil tehniko retrospekcije; 1942, ko se je vrnil iz vojske, pa »Satanove sile«, kjer ni več mračne resničnosti, ki jo je sicer najraje obravnaval, marveč mladost in ljubezen, zmagovalca nad slabim.

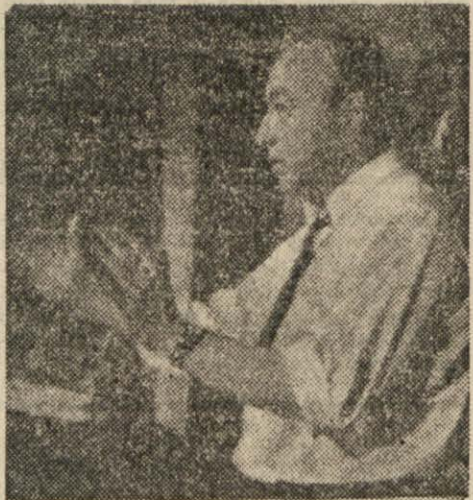
Leta 1943 je začel in 1945 končal »Otroke paradiza«, ki smo jih videli tudi pri nas in ki so mu prinesli zaslužen priznanje vsega sveta. Leta 1946 je dal na svetlo »Portrete noči«, 1949 »La Marie du Port« (Marija iz pristanišča) in 1950 »Juliette ou Clef des Songes« (Juliette ali ključ do sanj), ki še zdaleč ne dosežajo uspehov prejšnjih let in kjer se njegov trdi realizem že počasi nagiba v sentimentalnost.

Sele s »Thérèse Raquin« je Carné potolažil svoje občinstvo. Njegov prenos Zolajeve zgodbe v govorico kinematografije

je gotovo enakovreden originalu. In Carné, ki je dokončno premagal Prévertov esteticizem, je — kot je videti — našel samega sebe.

Ta film je Carné dogotovil v osemindesetih dneh. Kakor pa je bilo snemanje kratko — tako se je pripravil nanj nič manj kot osemnajst mesecev. Skupaj z znanim scenaristom Charlesom Spaakom je delal skoraj ves čas na scenariju, kajti ni malenkost dati neki drami večne veljave določeno okolje in določeno dobo. Montažo gotovega traka so podvzeli v neuillyskem studiu, kjer so glas Rafa Vallona dubilirali. Priljubljeni italijanski igralec ima poleg Simone Signoret in Rolanda Lesaffra glavno vlogo. Tudi tu ni podcenjevali težaškega dela, saj gre za izredno psihološko delo.

Takole pravi Carné o težavah pri obdelavi: »Odločiti sem se moral — ali pustiti dramo v dobi, ko jo je Zola napisal, in na ta način delo velikega pisatelja samo prenesti na platno — ali predstaviti prvotno Zolajevo idejo velike strasti v naš čas, da bi tako neposredneje učinkovala. Odločil sem se za drugo. Seveda sem se, ko sem delo znova prebral, odločil tudi za nekatere spremembe

Francoski režiser Marcel Carné

v samem dejanju — na ljubo modernemu okusu gledalcev.

Mi, ki nestrpno pričakujemo te Carnéjeve najnovejše stvaritve, pa upamo, da jo bomo imeli že prihodnje leto priložnost videti.

FILMSKE NOVICE

Theo Lingen, Ingrid Lutz, Viktor Staal in Christiane Jansen igrajo v novi nemški glasbeni komediji »Teta Jutta iz Kalkutee«, ki jo snema podjetje Ariston-Film iz Münchena. Režijo vodi Franz Antel. Komponist: Peter Ingelhoff.

Ameriška družba United Artists se pripravila na veliki umetniški film po motivih Cervantesovega »Don Kihota«. Snemanje naj bi se začelo prihodnje leto — v Španiji in Angliji. Vloge še niso razdeljene.

Gregory Peck nastopa z Glorio Grahame v Foxovem tridimenzionalnem filmu »Kanibal«, ki ga snemajo v Münchenu. Režiser: Nunnally Johnson.

Tudi risanke v 3-D! Po prvih uspešnih poskusih se je družba Paramount odločila za realizacijo prve serije »Popey« v tridimenzionalni tehniki.

Mnogi se še spominjamo kovbojskih filmov z nekoč tako priljubljenim Tomom Mixom. Čeprav je Tom že nekaj let mrtev, se bo na platnu spet pojavilo njegovo ime. Hollywoodski producent Paul Malvern je namreč svoj čas odkupil od Mixa vso pravico za uporabo njegovega imena v filmu. Tako bo Tom Mix začel novo kariero — seveda v drugačni obleki, vozil se bo z reakcijskim letalom in bo lovil: gangsterje.

Optodent

ZA NEGO ZOB

UPORABLJAJTE VEDNO LE NAJBOLJŠO. PENEČO SE ZOBNO PASTO PRIJETNEGA IN OSVEŽUJOČEGA OKUSA

ZGODBA O PSIČKOVI LJUBEZNI

Walt Disney pripravlja v svojih ateljih celovečerni film »Dama in postopač« — zgodbo o psičkovi ljubezni, ki je prikazara tako, kot bi jo s svojimi očmi in možgani dojel psiček sam. Da bi bile risbe čimbolj naravne, je Disney nekatere prizore posnel najprej z živimi ljudmi. Če vam povemo, da traja delo že dvajset let, potem si lahko mislite, koliko truda je bilo treba zanj!

Kaj pa Hans Albers?

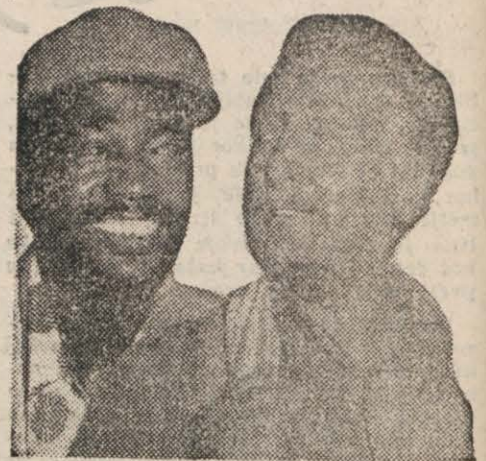
Od mnogih anekdot, ki krožijo o Hansu Albersu, je ta, ki vam jo bom povedal, ena najboljših. Poleg tega ima tudi to prednost, da je resnična in hkrati ključ za njegovo igralsko osebnost.

Ko so torej l. 1932 snemali zvočni film »F. P. 1 ne odgovarja«, in sicer nemško verzijo s Hansom Albersom, francosko s Charlesom Boyerjem in angleško s Conradom Veidtom kot športnim letalcem Ellissenom, ki je z »F. P. 1« končal v Atlantskem oceanu med Londonom in New Yorkom, je prišla v določenem velikem prizoru do izraza igra vseh treh igralcev. V dramatičnem vrhuncu tega prizora je Hans Albers kot partner Sibylle Schmitz in Paula Hartmanna vzkipe in zaklical z grenkim prizvokom: »Aha, torej zato sem moral leteti sem!« V francoski verziji je figura športnega letalca Ellissena skoraj povsem izgubila na »sportnosti«. S skoraj jezno pripombo »Zakaj?« odpravi Boyer situacijo. V angleški verziji z Veidtom pa se ta pripomba skrajša samo na kratek, stvaren »Ooh!«

Ko je Albers vse tri prizore videl, je rekel smehljaje se režiserju: »Veste, dragi Hartl, če bi se ta dialog pri vsaki verziji tako naprej krčlil, bi španski Ellissen ne imel kaj več reči. Kitajski Ellissen pa niti igral ne bi več!«

V zvočnem filmu je znal Hans Albers združiti mimiko, geste in kretnje pa tudi

Videti pa je bilo, da ga je velika sprememba v filmski tehniki vsaj skrajšala, kajti nekaj časa se je posvetil predvsem gledališču.

Hans Albers v najnovejšem filmu »Jonny reši Nebrador«

Potem je zablestel v »F. P. 1 ne odgovarja« — hladnokrvnež, »presneti fant s srcem«, vražji dečko, drzen na zunaj in nežen na znotraj. Pristni Albers je zdaj rojen — kje je že njegov stari tip iz nemih filmov: komik, salonski lev, »hopla — zdaj — pridem« itd.! Zdaž zaslovi njegova mornarska pesem.

Medtem ko je z »Münchhausenom« zaslovel po vsem svetu, pa si je v domovini posebno s povojnimi filmi »In nad nami nebo«, »Ponoči po cestah«, »Kapt'n Bay-Bay« in najnovejšim »Jonny reši Nebrador«, kjer igra tretjič v svoji uspešni karieri dvojno vlogo — itd., zaslužil naslov ljudskega igralca, ki s svojim sočnim humorjem in zrelo igralsko močjo privlači staro in mlado.

»RODILA SE JE ZVEZDA«

Ta film dolgo ni mogel dobiti glavnega igralca — Cary Grent, Marlon Brando, Gary Cooper in Montgomery Clift so vsi po vrsti odklonili ponudbo. Sele James Mason se je odločil in jo sprejel. Igral bo z Judy Garland.

ŠPORTNI KOTIČEK

V svetovnem športnem časopisu je še vedno dosti komentarjev in kramljanj o veliki tekmi med FIFA in angleško reprezentanco. V moštvi FIFA je bilo zastopanih 6 narodnosti. Predvsem trije Jugoslovani, po odmoru štirje. Trije Avstrijci, po odmoru dva. Dva Španci. Po en Nemec, Italijan in Šved. Toda, če si to reč natančneje ogledamo, je podoba še malo drugačna. Tako je na primer Kulala zapisan kot Spanec. V resnici pa je iz Bratislave. Med avstrijskim moštvom je bil najuspešnejši Ocvirk. Nemčijo pa je zastopal — Posipal. In ta je vril Nemec, o katerem je baje Francoz Barreau ugotovil, da obramba Evrope brez njega ni mogoča, je bil po svoji vrnitvi s tekme v Hamburg vprič 9000 navdušenih navijačev odklikovan z zlato častno iglo, ker je uspešno zastopal Nemčijo v veliki bitki. Zabeležiti velja še ugotovitve športnih poročevalcev, da sta Italijan in Jugoslovijan igrala tako vzajemno, da si žele podobne vzajemnosti tudi na drugih področjih.

Silovit strel, ki ga je sprožil Cajkovski, je po nesreči zadel sodnika Griffitha. Sodnik se je sesedel, vendar je kmalu prišel k sebi. Po igri so vprašali znanega belgijskega sodnika Bauwensa, ki je tudi gledal tekmo v Londonu, kako sodi o nepravilni enajstmetrovki, ki jo je prisodil Griffith h koncu igre, samo da je rešil angleško moštvo pred porazom. Bauwens je to reč takole razložil: »Ha, sodnik Griffith je bil v 47. minuti od žoge zadet in se je zgrudil k o. Vse, kar je nato žvižgal, je žvižgal z rahlo pretresenimi možgani...«

Avstrijski nogomet je dobil odličnega strelca. To je Ernest Happel, Rapidov strokovnjak za prosti strel. Zadnji čas se je štirkrat posebno odlikoval. Zabil je šest gol proti Arzenalu, štiri gol proti Portugalu, prvi gol proti Madžarski in nedavno prvi gol proti Dinamu v Moskvi. Avstrijci imajo že od nekdaj svojo nogometno filozofijo: »Napadalci so najboljši branilci!«

SKOP REZULTAT V SKOPLJU

SAJ BI ŠLO, ČE SE NE BI SREČAL Z ENAJSTIMI ABRAHAMI NAENKRAT

NAŠI SO DOKONČNO DEMANTIRALI TRDITEV, DA JE KOT POL GOLA...

V SKOPLJU SO BILE NEKATERE INVESTICIJE ZAMAN!

NOV PREDLOG ZA »VZGOJO« TEŽKOKATEGORNIČOV V BOKS-SEKCIJAH BRANILKA, ODREDA IN ZELENICARJA

DOMAČI GOSTJE 1:0

Uporabljajte novi preparat

SOLEA

KLOROFORILNO ZOBNO PASTO Z ORANŽNIM OKUSOM.

Proizvod tovarne »ZLATOROG«, Maribor

ZVITOREPČEVE DOGODIVŠČINE

